

**Türkmenistanyň Prezidentiniň
2014-nji ýylyň 02-nji iýunynda
çykaran 13682-nji karary bilen
tassyklandy**

**Raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet
tarapyndan bellige alynmagynyň tertibi hakynda**

DÜZGÜNNAMA

I. Umumy düzgünler

1. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagyny raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň edaralary (mundan beýläk - RÝNÝ edaralary) öz ygtyýarlyklarynyň çäklerinde geçirýärler.

2. RÝNÝ edaralaryna şular degişlidir:

1) welaýat hukukly şäherleriň, etraplaryň, etrap hukukly şäherleriň, şäherdäki etraplaryň häkimlikleriniň Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň bölümleri (mundan beýläk - RÝNÝ bölümleri);

2) etrapdaky şäherleriň, şäherçeleriň we geňişlikleriň Geňişleri (mundan beýläk - Geňişler);

3) raýat ýagdaýynyň namalaryny döwlet tarapyndan bellige almaga ygtyýarly edilen Türkmenistanyň diplomatik wekilhanalary ýa-da konsullyk edaralary (mundan beýläk – Türkmenistanyň diplomatik wekilhanalary ýa-da konsullyk edaralary).

3. RÝNÝ bölümleri dogluşyň, nikanyň baglaşylmagynyň, nikanyň bozulmagynyň, perzentlige alynmagynyň, atalygyň anyklanylmagynyň, familiýanyň, adyň we atasynyň adynyň üýtgedilmeginiň, ölümiň döwlet tarapyndan bellige alynmagyny geçirýärler, gaýtadan şahadatnamalary we güwänamalary berýärler, raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizýärler, raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyny ýatyrýarlar we (ýa-da) dikeldýärler, raýat ýagdaýynyň namalaryny döwlet tarapyndan bellige alnyşynyň kitaplaryny (mundan beýläk – nama kitaplary) saklaýarlar, raýat ýagdaýynyň namalary hasaba alnan adamlaryň elipbiý tertibinde sanawyny ýöredýärler.

4. Geňeşler dogluşyň, nikanyň baglaşylmagynyň, nikanyň bozulmagynyň, atalygyň anyklanylmagynyň, ölümiň döwlet tarapyndan bellige alynmagyny geçirýärler, şeýle hem güwänamalary berýärler.

5. Türkmenistanyň diplomatik wekilhanalary ýa-da konsullyk edaralary Türkmenistanyň çäginde daşarda ýaşayan Türkmenistanyň raýatlarynyň dogluşyny, nika baglaşmagyny, nika bozmagyny, perzentlige almagyny, atalygynyň anyklanylmagyny, familiýasyny, adyny we atasynyň adyny üýtgetmegini, ölümünü döwlet tarapyndan bellige almagy geçirýärler, gaýtadan şahadatnamalary we güwänamalary berýärler.

Türkmenistanyň diplomatik wekilhanalary ýa-da konsullyk edaralary Türkmenistanyň raýatlarynyň, şeýle hem Türkmenistanyň RÝNÝ edaralarynda raýat ýagdaýynyň namalary bellige alnan we Türkmenistanyň çäginde daşynda hemişelik ýaşayan, daşary ýurt raýatlarynyň we raýatlygy bolmadyk adamlaryň raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmek hakynda, şeýle hem raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyny ýatyrnak we (ýa-da) dikeltmek hakynda haýyşnamalaryny kabul edýärler.

6. Türkmenistanyň raýatlary babatda hem, daşary ýurt raýatlary we raýatlygy bolmadyk adamlar babatda hem Türkmenistanda raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy Türkmenistanyň kanunçylygy bilen düzgünleşdirilýär.

Eger gyzyklanma bildirýän adamlar Türkmenistanyň raýatlary bolup durýan bolsalar, Türkmenistanyň daşary ýurt döwletlerindäki diplomatik wekilhanalarynda we konsullyk edaralarynda raýat ýagdaýynyň namalary döwlet tarapyndan bellige alnanda Türkmenistanyň kanunçylygy ulanylýar.

7. Türkmenistanyň raýatlary, daşary ýurt raýatlary we raýatlygy bolmadyk adamlar babatda Türkmenistanyň çäginde daşarda degişli döwletleriň kanunlary boýunça geçirilende berlen, daşary ýurt döwletleriniň ygtyýarly edaralary tarapyndan raýat ýagdaýynyň namalaryny tassyklaýan resminamalar, eger Türkmenistanyň halkara şertnamasynda başgaça göz önünde tutulmadyk bolsa, konsullyk taýdan kanunlaşdyrylan halatynda Türkmenistanda hakyky diýlip ykrar edilýär. Şeýle halatlarda RÝNÝ edaralarynda gaýtadan bellige almak geçirilmeýär.

8. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysy ýazylanda ýüz tutýan RÝNÝ edaralaryna döwlet tarapyndan bellige alynmagyna degişli

maglumatlary tassyklaýan resminamalary we özüniň pasportyny (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamasyny) görkezmelidir.

Dogluşy we atalygy anyklanylmagy döwlet tarapyndan bellige alnan mahaly gulluk pasporty, diplomatik pasporty, ofiserleriň şahsyýetnamasy, seržantlaryň we esgerleriň harby bileti, raýatlygy bolmadyk adamyň şahsyýetnamasy, bosgunyň şahsyýetnamasy, Türkmenistanda ýaşamak üçin ygtyýarnama pasportyň ornuny tutýan resminamasy bolup durýar.

Nikanyň baglaşylmagyny, nikanyň bozulmagyny döwlet tarapyndan bellige almak hakynda arza berlen mahaly gulluk pasporty, diplomatik pasporty, ofiserleriň şahsyýetnamasy, seržantlaryň we esgerleriň harby bileti, raýatlygy bolmadyk adamyň şahsyýetnamasy, bosgunyň şahsyýetnamasy pasportyň ornuny tutýan resminamasy bolup durýar.

Türkmenistanyň deňizçisiniň şahsyýetnamasy boýunça nikanyň baglaşylmagy we nikanyň bozulmagy döwlet tarapyndan bellige alynmaýar.

9. Raýat ýagdaýynyň namalary döwlet tarapyndan bellige alnan mahaly raýatyň familiýasy, ady we atasynyň ady üýtgän halatynda pasportyň (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamanyň) birinji sahypasynda RÝNÝ edarasy tarapyndan bir aý möhletiň dowamynda çalyşmaga degişlidigi barada ýazgy ýazylýar ýa-da degişli möhürçe basylýar we wezipeli adamyň goly bilen güwä geçilýär.

Gulluk pasportda, diplomatik pasportda, seržantlaryň we esgerleriň harby biletinde raýat ýagdaýynyň namalary döwlet tarapyndan bellige alnan mahaly raýatyň familiýasy, ady we atasynyň ady üýtgän halatynda bellik edilmeýär. Şu halatda raýata, onuň işleýän ýa-da gulluk edýän ýerine berilmegi üçin, raýatyň familiýasy, ady we atasynyň ady üýtgändigini hakynda kepillik berilýär.

10. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy bilen baglanyşykly harby borçlynyň ýa-da çagyryşa degişli raýatyň familiýasy, ady, atasynyň ady, doglan ýeri ýa-da senesi üýtgän mahaly RÝNÝ edarasy bu barada harby borçlynyň ýa-da çagyryşa degişli raýatyň harby hasapda durýan harby wekilligine habar berýär.

11. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy degişli raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň ýazylmagy arkaly geçirilýär, onuň esasynda raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet tarapyndan bellige alnandygy hakynda şahadatnama (mundan beýläk - şahadatnama) berilýär.

Nama kitabyna girizilýän raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň her bir ýazgysy ýüz tutýan tarapyndan okalmalydyr we oňa şol ýazgyny ýazan adam, şeýle hem wezipeli adam tarapyndan gol çekilmelidir hem-de möhür bilen berkidilmelidir.

12. RÝNÝ edaralarynda raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylary elektron görnüşde hem ýöredilýär. Kagyz we elektron görnüşinde ýerine ýetirilen raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň deň hukuk güýji bardyr. Şol ýazgylar biri-birine laýyk gelmedik mahaly, kagyz görnüşinde ýöredilýän ýazgynyň mazmuny dogry hasaplanylýar.

13. Türkmenistanda döwlet tarapyndan bellige alnan raýat ýagdaýynyň namalarynyň bir-bitewi binýadyny döretmek we ýöretmek maksady bilen RÝNÝ edaralary bellenilen tertipde her çärýekde bir gezek Türkmenistanyň Adalat ministriliginiň ýanyndaky Raýatlyk ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň Merkezi arhiwine (mundan beýläk - RÝNÝ Merkezi arhiwi) bellenilen görnüşde elektron göterijilerde döwlet tarapyndan bellige alnan raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylary hakyndaky maglumatlary iberýär.

14. RÝNÝ edaralarynyň işgärleriniň özi, öz äri (aýaly), ata-enesi, çagalary, agtyklary, atasy we enesi, babasy we mamasy, doganlary babatda raýat ýagdaýynyň namalaryny döwlet tarapyndan bellige almaga haklary ýokdur. Şeýle halatlarda raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy RÝNÝ edarasynyň başga işgäri ýa-da başga RÝNÝ edarasy tarapyndan geçirilýär.

15. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagynyň dogrulygyna we raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň hiline bolan jogapkärçilik bu ýazgyny ýazan adamyň we degişli RÝNÝ edarasynyň ýolbaşçysynyň üstüne ýüklenilýär.

16. Degişli RÝNÝ edarasynyň ýolbaşçysy raýat ýagdaýynyň namalaryny döwlet tarapyndan bellige almakdan ýüz dönderilen adamyň (onuň wekiliniň) talaby boýunça, şol adama (onuň wekiline) ýüz dönderilmegiň sebäplerini on senenama gününüň dowamynda ýazmaça görnüşde habar bermäge borçludyr.

17. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagyndan ýüz dönderilmegine gyzyklanýan adam tarapyndan raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy boýunça işi guramak ygtyýarlyklaryna degişli bolan ýokary edarasyna ýa-da kazyýete şikaýat edilip bilner.

18. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy üçin Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde we möçberde döwlet pajy alynýar.

II. Çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak

19. Türkmenistanyň Maşgala kodeksiniň 66-njy maddasynyň 1-nji bölegine laýyklykda çaganyň dogulmagy RÝNÝ edarasynnda bellenen tertipde döwlet tarapyndan bellige alynmaga degişlidir.

20. Çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak hakyndaky arza çaganyň doglan gününden bir aýdan gijä galman çaganyň doglan ýerindäki ýa-da onuň ata-enesiniň (olaryň biriniň) ýaşayan ýerindäki RÝNÝ edarasyna ýazmaça görnüşde berilýär.

Çaga öli doglan halatynda çaganyň doglan gününden üç iş günden gijä galman arza berilýär.

21. Eger çaganyň dogluşy onuň doglan ýerinde däl-de, çaganyň ata-enesiniň (olaryň biriniň) ýaşayan ýerinde döwlet tarapyndan bellige alynýan bolsa, dogluş hakynda nama ýazgysynyň «Doglan ýeri» diýen setirinde çaganyň hakykatda doglan ýeri görkezilýär.

22. Eger çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak hakyndaky arza bellenen möhlet geçirilip, ýöne çaga bir ýaşayança berlen bolsa, dogluş umumy tertipde dogluş hakynda nama kitabynda bellige alynýar.

Eger çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak hakyndaky arza çaga doglan günden başlap, bir ýylyň geçmegi bilen, ýöne ol on alty ýaşyna ýetýänçä berlen bolsa, dogluşy döwlet tarapyndan bellige almak çaganyň hemişelik ýaşayan ýerindäki RÝNÝ edarasy tarapyndan Dogluş hakyndaky dikeldilen nama kitabynda ilkinji gezek bolşy ýaly umumy esaslarda, ýöne tertip sanyndan soň, dogluşy möhletiniň geçmegi bilen bellige almaklygy bellemek üçin, «m.g.» diýen harplary goşmak bilen geçirilýär. Şunda ýüz tutýan, çaganyň dogluşy hakyndaky bellenen görnüşdäki resminamany we oňa gözegçilik eden lukmançylyk edarasynyň bellenen görnüşdäki resminamasyny bermelidir.

23. On alty ýaşyna ýeten çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak kazyýetiň çözüdi esasynda geçirilýär.

24. Çaganyň dogulmagyny tassyklaýan şu resminamalaryň biriniň bolmagy çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak üçin esas bolup durýar:

1) çaganyň dogluşy hakynda, dogluşyň bolup geçen lukmançylyk edarasy tarapyndan berlen, bellenilen görnüsdäki resminama;

2) çaga doglanda lukmançylyk edarasyndan daşarda lukmançylyk kömegini beren işgäriň işleýän ýa-da çaganyň ejesiniň çaga doglandan soň ýüz tutan lukmançylyk edarasy tarapyndan berlen, çaganyň doglandygy hakynda resminama;

3) çaga lukmançylyk edarasyndan başga ýerde doglanda (lukmançylyk kömegi berilmedik), çaga doglan wagty ýanynda bolan adamyň arzasy.

Çaganyň doglandygynyň beýleki kanuny subutnamalary, çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak üçin esas bolup biler.

25. Çaga deňiz, derýa ýa-da howa gämisinde ýa-da ýolagçy otlysynda doglan halatynda, deňiz, derýa gämisiniň kapitany, howa gämisiniň serkerdesi, ýolagçy otlysynyň başlygy iki sany şaýadyň ýa-da ol ýerde lukman ýa-da feldşer bar bolsa, lukmanyň ýa-da feldşeriň gatnaşmagynda çaganyň dogluşy hakynda ykrarnama düzýär. Bu ykrarnama çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak üçin çaganyň dogluşy hakyndaky lukmançylyk edarasy tarapyndan berilýän bellenilen görnüsdäki resminamanyň deregine RÝNÝ edarasyna berilýär.

26. Çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak üçin şu Düzgünnamanyň 24-nji bölümünde göz önünde tutulan resminamalar bolmadyk mahalynda çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak çaganyň dogulmagyny takykklamak baradaky kazyýetiň çözgüdiniň esasynda geçirilýär.

27. Şu Düzgünnamanyň 24-nji bölümünde görkezilen resminamalaryň biri bolan mahalynda RÝNÝ edarasyna çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak hakyndaky arza şular tarapyndan berilýär:

1) çaganyň ata-enesi (olaryň biri);

2) çaganyň garyndaşlary, goňsulary, çaganyň doglan lukmançylyk edarasy ýa-da hossarlyk we howandarlyk edaralary ýa-da ata-enesi syrkaw bolanda ýa-da başga sebäpler boýunça arza bermäge mümkinçilik bolmadyk ýagdaýynda – beýleki adamlar.

28. Çaganyň dogluşy çaga doglan wagty ýanynda bolan adamyň arzasy esasynda döwlet tarapyndan bellige alnan halatynda çaganyň dogulmagy Dogluş hakynda nama ýazgysynyň «Çaganyň dogulmagyny tassyklaýan resminama» diýen setirinde şol adamyň familiýasyny, adyny, atasynyň adyny we ýaşaýan ýerini görkezmek bilen onuň goly

goýulýar. Bu maglumatlar şol adamyň pasporty (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamasy) esasynda ýazylýar.

Çaga doglan wagty ýanynda bolan adamyň gelmegi mümkin bolmadyk halatynda çaganyň dogulmagyny şol adam ýazmaça tassyklamak bilen, onuň golunyň hakykylygyna kanunçylykda bellenen tertipde güwä geçilmelidir.

29. Çaganyň ejesiniň pasporty (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamasy) bolmadyk mahalynda çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak we çaganyň ejesinden gelip çykyşy anyklamak lukmançylyk edarasyna çaganyň şol ejeden doglandygyny tassyklaýan resminamalaryň esasynda, çaga lukmançylyk edarasından başga ýerde doglan halatynda bolsa, çaganyň dogluşynyň lukmançylyk resminamalarynyň, şaýatlyk görkezmeleriniň ýa-da beýleki kanuny subutnamalaryň esasynda RÝNÝ edarasy tarapyndan geçirilýär. Şeýle esaslar bolmadyk mahalynda bolsa, çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak çaganyň dogulmagyny takykklamak hakynda kazyýetiň çözgüdi boýunça geçirilýär.

30. Çaganyň ata-enesiniň ýaşayan ýeri boýunça ýazgysynyň ýokdugy ýa-da olaryň bolýan ýerinde bellige alynmandygy çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almakdan ýüz döndermek üçin esas bolup bilmez. Şu halatda çaganyň dogluşyny bellige almak çaganyň doglan ýerinde ýa-da onuň ata-enesiniň (olaryň biriniň) bolýan ýerinde geçirilýär.

31. Pasportyny (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamasyny) görkezmedik ejesi tarapyndan, çaganyň doglan ýa-da çaga doglandan soň ejesiniň ýüz tutan lukmançylyk edarasyna goýlup gidilen çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak, lukmançylyk edarasynyň ýa-da çaganyň bolýan edarasynyň ýa-da hossarlyk we howandarlyk edarasynyň çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak hakynda arzasy esasynda, çagany ejesiniň goýup giden gününden başlap ýedi senenama gününden gijä galman geçirilýär.

Çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak hakyndaky arza şu Düzgünnamanyň 24-nji bölüminiň 1-nji ýa-da 2-nji kiçi bölümlerinde görkezilen resminama, şeýle hem çaganyň bolýan lukmançylyk edarasy tarapyndan berlen çaganyň goýlup gidilendigi hakynda bellenen görnüşdäki ykrarnama goşulýar.

Ejesi tarapyndan goýlup gidilen çaganyň familiýasy, ady we atasynyň ady hakynda maglumatlar şu bölümde görkezilen edaranyň ýa-da guramanyň hödürlemegi boýunça çaganyň dogluş hakynda nama

ýazgysyna girizilýär. Şunda şeýle çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige alnanda onuň ata-enesi hakynda maglumatlar çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysyna girizilmeýär.

32. Ata-enesi nämälim bolan, tapylan (taşlanylan) çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak hakynda içeri işler edaralarynyň, hossarlyk we howandarlyk edaralarynyň ýa-da lukmançylyk edarasynyň, durmuş taýdan hyzmat edýän edaranyň we çaga ýerleşdirilen beýleki edaranyň arzasy boýunça çaganyň tapylan gününden başlap ýedi senenama gününden gijä galman geçirilýär.

33. Tapylan (taşlanan) çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak hakyndaky arza bilen bilelikde şular hem berilmelidir:

1) çaganyň tapylandygy hakynda degişli içeri işler edarasy ýa-da hossarlyk we howandarlyk edarasy tarapyndan berlen, çaganyň tapylan wagty, ýeri we çaganyň haýsy ýagdaýlarda tapylandygy görkezilen resminama;

2) tapylan (taşlanan) çaganyň ýaşyny we jynsyny tassyklaýan, lukmançylyk edarasy tarapyndan berlen resminama.

34. Tapylan (taşlanan) çaganyň familiýasy, ady we atasynyň ady hakynda maglumatlar şu Düzgünnamanyň 31-nji bölümünde görkezilen edaranyň ýa-da guramanyň görkezmesi boýunça şeýle çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysyna girizilýär. Şunda şeýle çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige alnanda, onuň ata-enesi hakynda maglumatlar çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysyna girizilmeýär.

35. Çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak hakynda arza şu Düzgünnamanyň 20-nji, 31-nji we 32-nji bölümlerinde görkezilen möhletlerden giç berlende, RÝNÝ edaralarynyň ony kabul etmekden ýüz döndermegine ýol berilmeýär.

36. Çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak üçin berlen Türkmenistanyň Maşgala kodeksiniň 66-njy maddasynda görkezilen resminamalarda nätakyklyk, düşnüksizlik ýa-da ýalňyşlyk ýüze çykarylan mahalynda, olary beren edaralar olara degişli üýtgetmeleri, goşmaçalary we (ýa-da) düzedişleri girizmäge borçludylar.

37. Çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysyna öz aralarynda nikada durýan ata-eneleri hakynda maglumatlar olaryň nika baglaşylandygy hakynda şahadatnamanyň we pasportlarynyň (onuň ornuny tutýan resminamalarynyň) esasynda girizilýär.

38. Eger çaganyň ejesi öň öz familiýasyny we (ýa-da), adyny,

atasynyň adyny üýtgedip, pasportyny (onuň ornuny tutýan resminamasyny) çalyşmadyk bolsa, çaganyň dogulmagyny tassyklaýan resminamada, degişli resminamalaryň esasynda, onuň üýtgeden familiýasy we (ýa-da), ady, atasynyň ady ýazylýar.

39. Eger ata-enesiniň biriniň pasporty (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamasy) esasly sebäpler bilen (bolýan ýeri nämälim bolsa, uzak wagtlap iş saparynda bolsa we başgalar) berlip bilinmese, RÝNÝ edarasynyň dogluşy bellige almakdan boýun gaçyrmaga haky ýokdur. Şunda ata-enesi hakyndaky maglumatlar, ata-enesiniň nika baglaşylandygy hakyndaky şahadatnamasynyň ýa-da şol RÝNÝ edarasynda ata-enesiniň nika baglaşmagy hakynda nama ýazgysy bar mahaly, şol nama ýazgynyň esasynda ýazylýar.

40. Eger çaga nikanyň bozulan, nika hakyky däl diýlip ykrar edilen pursatyndan ýa-da çaganyň ejesiniň äriň ölen pursatyndan başlap, üç ýüz gününň dowamynda dogulsa we Türkmenistanyň Maşgala Kodeksiniň 68-nji maddasynyň 3-nji bölegine ýa-da 74-nji maddasyna laýyklykda başga zat subut edilmese, onda çaganyň ejesiniň öňki äri çaganyň kakasy diýlip hasaplanylýar.

Ýüz tutýan tarapyndan degişlilikde nika bozulandygy hakynda şahadatnama, nikany hakyky däl diýip ykrar etmek hakyndaky kazyýetiň kanuny güýje giren çözüdinden göçürme ýa-da onuň nusgasy, ýa-da ölüm hakynda şahadatnama berilmelidir.

41. Eger çaganyň ejesi öz äriň (öňki äriň) çaganyň kakasy dældigini ýazmaça görnüşde mälim etse, onda çaga babatdaky atalyk, çaganyň ejesiniň we onuň hakyky kakasynyň arzasy esasynda, Türkmenistanyň Maşgala kodeksiniň 69-njy maddasyna laýyklykda anyklanýar. Şunda onuň haýyşy diňe bu hakda ejesiniň we onuň äriň (öňki äriň) ýazmaça arzasy ýa-da onuň äriň (öňki äriň) ölen diýlip yglan edilen ýa-da nam-nyşansyz giden diýlip ykrar edilendigi hakynda kazyýetiň kanuny güýje giren çözüdi bolan mahalynda kanagatlandyrylyp bilner. Şu halatda dogluş hakynda nama ýazgysynyň «Bellikler üçin» diýen setirinde bellik edilýär.

Eger çaganyň ejesiniň äri (öňki äri) şeýle arzany bermek üçin RÝNÝ edarasyna hut özi gelip bilmese, onda onuň çaganyň kakasy dældigini tassyklaýan arzasyna kanunçylykda bellenen tertipde güwä geçilýär.

Äri (öňki äri) şeýle arzany bermekden ýüz dönderende ýa-da ol bolmadyk mahalynda, şeýle hem çaganyň ejesi bilen onuň äriň (öňki äriň) arasynda atalyk babatda jedel bolanda, atalyk babatda jedel

kazyýet tarapyndan Türkmenistanyň Maşgala kodeksiniň 74-nji maddasyna laýyklykda çözülýär.

42. Eger ata-enesi biri-biri bilen nikada durmaýan bolsalar, çaganyň ejesi hakynda maglumatlar ejesiniň arzasy boýunça çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysyna girizilýär, çaganyň kakasy hakynda maglumatlar bolsa çaganyň kakasynyň we ejesiniň bilelikdäki arzasy boýunça ýa-da Türkmenistanyň Maşgala kodeksiniň 69-njy maddasynyň 1-nji bölegine laýyklykda, çaganyň kakasynyň arzasy boýunça girizilýär ýa-da kakasy barada maglumatlar kazyýetiň çözüdi esasynda ýazylýar.

43. Çaga nikada durmaýan ejeden doglan halatynda, ata-enesiniň bilelikdäki arzasy bolmadyk mahalynda ýa-da atalygy anyklamak ýa-da atalygyň ykrar dogulmagyny takyklamak hakynda kazyýetiň çözüdi bolmadyk mahalynda, çaganyň kakasynyň familiýasy ejesiniň familiýasy boýunça çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysyna girizilýär, çaganyň kakasynyň ady we atasynyň ady – ejesiniň görkezmesi boýunça, milleti we raýatlygy – ejesiniň milleti we raýatlygy boýunça girizilýär. Çaganyň kakasy barada maglumatlaryň ejesiniň görkezmesi boýunça girizilendigi barada RÝNÝ edarasy tarapyndan çaganyň ejesine güwänama berilýär. Girizilen maglumatlar atalygy anyklamak baradaky meseläni çözmek üçin päsgelçilik bolup bilmez. Eger ejesi çaganyň kakasy baradaky maglumatlary görkezmekden ýüz dönderse, onda «kakasy hakynda maglumat» diýen setirde kese çyzyk goýulýar.

44. Eger çaganyň atalygynyň anyklanylmagy kazyýet tertibinde geçirilen bolsa, onda atalygyň anyklanylandygy hakynda nama ýazgyda we çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysynda çaganyň kakasy hakynda maglumatlar atalygy anyklamak ýa-da atalygyň ykrar edilendigini takyklamak hakynda kazyýetiň çözüdinde görkezilen maglumatlar esasynda ýazylýar.

45. Eger çaganyň ata-enesi (olaryň biri) on sekiz ýaşa ýetmedik bolsa, şonda çaganyň dogluşy umumy tertipde döwlet tarapyndan bellige alynýar. Şunda çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak üçin kämillik ýaşyna ýetmedik kakanyň ýa-da ejäniň ata-enesiniň (howandarlarynyň) razylygy talap edilmeýär.

46. Çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige alnan mahaly, çaganyň ady ata-enesiniň razylygy bilen dakylýar.

RÝNÝ edarasynyň şol adyň şahsy atlaryň kitapçasynda görkezilmändigi ýa-da gysgaldylandygy, mylaýymlygy üçin ata-enesiniň saýlap alan adyny çaga dakmakdan boýun gaçyrmaga haky ýokdur.

47. Çaga atasynyň ady onuň kakasynyň ady boýunça, şu Düzgünnamanyň 44-nji bölümünde göz önünde tutulan halatda bolsa – çaganyň kakasy diýlip ýazylan adamyň ady boýunça dakylýar.

Eger çaganyň kakasy bilen nikada durmaýan ejesiniň islegi boýunça çaganyň kakasy hakynda maglumatlar çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysyna girizilmeýän bolsa, onda çaganyň atasynyň ady ejesiniň görkezmesi boýunça dakylýp bilner.

48. Çaganyň familiýasy ata-enesiniň familiýasy bilen kesgitlenilýär.

Eger ata-ene umumy familiýany göterýän bolsa, çaga ata-enesiniň familiýasy dakylýar. Ata-enesiniň familiýasy dürli bolanda, şeýle hem ata-enesiniň (olardan biriniň) familiýasy üýtgände, çaga ata-enesiniň razylygy bilen kakasynyň ýa-da ejesiniň familiýasy dakylýar.

Ata-enesiniň islegi boýunça çaga kakasynyň ýa-da atasynyň, ýa-da babasynyň ady boýunça familiýa berlip bilner.

49. Çaganyň ady we (ýa-da) familiýasy babatda ata-enesiniň arasynda ylalaşyk bolmadyk mahalynda ýüze çykan düşünişmezlikler hossarlyk we howandarlyk edarasy tarapyndan çözülýär.

50. Çaganyň milleti onuň ata-enesiniň milleti bilen kesgitlenilýär. Eger ata-enesiniň milleti dürli bolsa, çaga pasport berlende, milleti onuň islegi boýunça kakasynyň ýa-da ejesiniň milletine görä kesgitlenilýär.

51. Dogluş hakynda nama ýazgysy esasynda Dogluş hakynda şahadatnama ýazylyp berilýär, ol bolsa dogluşy döwlet tarapyndan bellige almak hakynda arza beren adama berilýär.

52. Ekizler doglan mahaly olaryň her birine lukmançylyk edarasy tarapyndan çaganyň dogluşy hakyndaky bellenen görnüşdäki resminama berilmelidir, şolaryň esasynda bolsa, olaryň her birine aýratyn dogluş hakynda nama ýazgysy düzülýär we aýratyn Dogluş hakynda şahadatnama berilýär.

53. Öli doglan çagalar, ömrüniň birinji hepdesinde ölen çagalar doglan ýa-da olaryň ölen lukmançylyk edarasynyň arzasy boýunça ýa-da gatnawly lukmançylyk edarasynyň lukmany öli çaganyň dogulmagyny ýa-da çaganyň ömrüniň birinji hepdesinde ölüm faktyny bellän ýagdaýynda, şol edaranyň ýolbaşçysynyň arzasy boýunça üç iş gün möhletde RÝNÝ edarasyna döwlet tarapyndan bellige alynmalydyr. Eger şeýle arza bilen zerur resminamalary beren ata-ene ýa-da beýleki adam ýüz tutan bolsa, RÝNÝ edarasynyň raýat ýagdaýynyň nama ýazgysyny bellige almakdan ýüz döndermäge haky ýokdur.

54. Öli çaganyň dogluşy lukmançylyk edarasynyň perinatal ölümi hakynda resminamasynyň esasynda dogluş hakyndanama kitabynda

döwlet tarapyndan bellige alynýar. Şu halatlarda ýüz tutýana güwanama berilýär.

Eger çaga doglandan soň, ömrüniň birinji hepdesinde ölen bolsa, iki sany nama ýazgysy: dogluş hakynda lukmançylyk edarasy tarapyndan bellenilen görnüşde berlen resminamanyň esasynda dogluş hakynda nama ýazgy we perinatal ölüm hakynda resminamasynyň esasynda ölüm hakynda nama ýazgy düzülmelidir. Şu halatlarda ýüz tutýana diňe ölüm hakynda şahadatnama berilýär. Soňra bolsa diňe gaýtadan ölüm hakynda şahadatnama berilýär.

Eger ata-enesine öli ýa-da diri, ýöne ömrüniň birinji hepdesinde ölen çaganyň dogluşyny tassyklaýan resminamany almak zerur bolan halatynda, RÝNÝ edarasy çaganyň öli doglandygyny ýa-da çaganyň ölendigini görkezmek bilen, dogluş hakynda güwanamany berýär.

55. Haçan-da çaganyň kakasy bilen nikada durmaýan ejesi ölen ýa-da çagany döwlete doly ýagdaýda saklamaga we terbiýelemäge beren bolsa, ýagny, çagany çaga dogrulýan öýden almakdan boýun gaçyran ýa-da howandarlyga goýan bolsa, ýa-da onuň ýaşayan ýeri näbelli bolsa, çaganyň atalygy anyklanylmadyk bolsa, çaganyň dogluşyny döwlet tarapyndan bellige almak çaga doglanda ejesiniň bolan lukmançylyk edarasynyň arzasy boýunça ýa-da çagalar edarasynyň ýa-da çaga howandarlygynda bolan adamyň ýa-da hossarlyk we howandarlyk edarasynyň arzasy boýunça geçirilýär.

Şeýle halatlarda ejesi hakynda maglumatlar lukmançylyk edarasy tarapyndan berlen dogluş hakynda bellenilen görnüşdäki resminama laýyklykda, çaganyň familiýasy we milleti ejesiniň familiýasy we milleti boýunça, ady arza berijiniň görkezmesi boýunça görkezilýär.

56. Çaganyň dogluşyny bellige alan RÝNÝ edarasy çaganyň ata-enesiniň pasportynda çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysynyň esasynda çaga hakynda maglumatlary ýazýar.

Çaganyň dogluşy bellige alnan mahalynda çaganyň ata-enesiniň pasportynda çaga hakynda maglumatlar ýazylmadyk bolsa, şeýle hem ata-enesiniň pasportlary täzelenen halatynda, çaga hakynda maglumatlar, çaganyň Dogluş hakynda şahadatnamasynyň esasynda, çaganyň dogluşyny bellige alan RÝNÝ edarasy ýa-da çaganyň ata-enesiniň (olaryň biriniň) bolýan ýerindäki RÝNÝ edarasy tarapyndan ýazylýar.

III. Nika baglaşylmagynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy

57. Türkmenistanyň Maşgala kodeksiniň 16-njy maddasyna laýyklykda, nika, nika ýaşyna ýetenlerinde nika baglaşmak isleýän adamlaryň diňe erkin we özara razylygy boýunça baglaşylyp bilner.

58. Türkmenistanyň Maşgala kodeksiniň 15-nji maddasyna laýyklykda, nika ýaşı on sekiz ýaş diýlip bellenilýär.

Aýratyn halatlarda esasly sebäpler bolan mahalynda hossarlyk we howandarlyk edaralary tarapyndan nika baglaşmak isleýän adamlaryň haýyşy boýunça nika ýaşı bir ýyldan köp bolmadyk wagta peseldilip bilner.

Şu ýagdaýda, şeýle adam nika baglaşylan gününden başlap doly möçberde kämillik ukybyna eýe bolýar. Şunda onuň kämillik ukyby nika bozulan halatynda hem doly möçberde saklanyp galýar.

59. Nika ýaşyna ýeten we nika baglaşmak isleýän adamlar olaryň biriniň ýaşayan ýerindäki ýa-da olaryň ata-eneleriniň ýaşayan ýerindäki RÝNÝ edaralaryna arza berýärler.

Eger nikanyň baglaşylmagy ata-enesiniň ýaşayan ýeri boýunça döwlet tarapyndan bellige alynýan bolsa, şu halatda nika baglaşmak hakyndaky arzada, şeýle hem nika baglaşylandygy hakynda nama ýazgyda degişli ýazgy ýazylýar.

Eger nika baglaşmak hakyndaky arza harby gullukçy tarapyndan gullugy geçýän ýeri boýunça berilýän bolsa, şonda degişli harby bölümiň ýa-da edaranyň ýerleşýän ýeri harby gullukçynyň ýaşayan ýeri hasap edilýär.

60. Nika baglaşmak hakyndaky arza bellenilen görnüşdäki ülnüde düzülmelidir. Şeýle ülni bolmadyk halatynda erkin görnüşde ýazylan arzanyň ýazgysynda ülnüde göz önünde tutulan ähli maglumatlar bolmalydyr.

Nika baglaşmak isleýän adamlar arzada şu Düzgünnamanyň 65-nji bölümünde göz önünde tutulan nika baglaşmaga päsgel berýän ýagdaýlaryň ýokdugyny görkezmelidirler, şeýle hem özleriniň umumy familiýasy hökmünde är-aýalyň haýsysynyň familiýasyny saýlamak isleýändiklerini ýa-da her biriniň nika baglaşmagyndan öňki familiýasyny saklamak isleýändigini, olaryň her biriniň ozal nikada durandygyny we şol nikadan çagalarynyň bolandygyny, bilelikdäki çagalarynyň bardygyny görkezmelidirler. Arzanyň ýanyna pasport (ýa-da onuň ornuny tutýan resminama) goşulýar.

Eger, hossarlyk we howandarlyk edaralary tarapyndan aýratyn

halatlarda esasly sebäpler bolan mahalynda nika baglaşmak isleýän adamlaryň haýyşy boýunça nika ýaşy peseldilen bolsa, nika baglaşmak isleýän adamlar tarapyndan arza hossarlyk we howandarlyk edaralary tarapyndan berlen resminamany goşýarlar.

61. Türkmenistanyň çäginde daşarda ýaşayan Türkmenistanyň raýatlygynyň nikasyny döwlet tarapyndan bellige almak Türkmenistanyň raýatynyň pasporty (ýa-da onuň ornuny tutýan resminama) boýunça geçirilýär.

Türkmenistanyň raýaty (pasportda (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamada) nika baglaşylandygy hakynda bellik (ýazgy) bolmadyk mahalynda), Türkmenistanyň halkara şertnamasynda başgaça bellenilmedik bolsa, özüniň nikada durmaýandygy hakynda hemişelik ýaşayan döwletiň ygtyýarly edarasynyň beren we Türkmenistanyň diplomatik wekilhanasynda, konsullyk edarasynda ýa-da degişli tertipde konsullyk taýdan kanunlaşdyrylan güwänamany RÝNÝ edarasyna bermelidir.

62. Nika baglaşmak isleýän adamlardan arzalary kabul eden RÝNÝ edaralary olary nika baglaşylymagyny bellige almagyň şertleri we tertibi bilen tanyşdyrmaga, bu adamlaryň özüniň saglyk ýagdaýy we maşgala ýagdaýy hakynda habarlydyklaryna göz ýetirmäge, şeýle hem olara geljekki är-aýal we ata-ene hökmündäki hukuklaryny we borçlaryny düşündirmäge hem-de nika baglaşmaga päsgel berýän ýagdaýlaryň gizlenilendigi üçin jogapkärçilik barada duýdurmaga borçludylar.

Eger nika baglaşylan mahalynda bir adam özünde deri-weneriki keseliň ýa-da adamyň immunoýetmezçilik wirusy bilen döreýän keseliň (AIW ýokaşmasynyň) ýa-da Bütindünýä saglygy goraýyş guramasy tarapyndan maşgala gatnaşyklary üçin howply diýlip ykrar edilen başga keseliň bardygyny beýleki adaman gizlän bolsa, bu adam nikany hakyky däl diýip ykrar etmek hakynda talap bilen kazyýete ýüz tutmaga haklydyr.

63. Öň bellige alnan nikada duran adamlar RÝNÝ edarasyna öňki nikasynyň bes edilmegini tassyklaýan resminamany bermelidir. Olar nikanyň bozulandygy hakynda şahadatnama, är-aýalyň biriniň ölümi hakynda şahadatnama ýa-da nikany hakyky däl diýip ykrar etmek hakyndaky kazyýetiň çözgüdi bolup biler.

Eger pasportda (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamada) nika baglaşylandygy hakynda bellik (ýazgy) bolmadyk mahalynda, onda nika baglaşmak isleýän adamlar RÝNÝ bölümüne, olaryň hersiniň ýaşayan (ýaşan) ýeri boýunça RÝNÝ edaralary tarapyndan berlen nikada

durmaýandygy barada güwänamalary bermelidirler.

64. RÝNÝ edarasy nika baglaşmaga isleg bildirýän adamlar bilen ylalaşyp, nikanyň baglaşylmagynyň döwlet tarapyndan bellige almagynyň wagtyny (gününi we sagadyny) belleýär, bu barada arzada, şeýle hem Nika baglaşmak üçin berlen arzalary bellige alyş kitapçasynda bellik edilýär.

65. Türkmenistanyň Maşgala kodeksiniň 20-nji maddasyna laýyklykda şularyň arasynda nika baglaşylmagyna ýol berilmeýär:

1) arza beriljek mahalynda olaryň iň bolmanda biri eýýäm başga bir bellige alnan nikada durýan adamlaryň arasynda;

2) göni ata-babalaryna barýan ýa-da ata-babalaryndan gaýdýan ugurlar boýunça garyndaşlaryň, süýtdeş ýa-da doly süýtdeş däl doganlaryň, şeýle hem perzentlige alanlar bilen perzentlige alnanlaryň arasynda;

3) psihiki bozulmagyň (ruhy keseliň ýa-da kemaklylygyň) netijesinde olaryň iň bolmanda biri kazyýet tarapyndan kämillik ukyby ýok diýlip ykrar edilen adamlaryň arasynda.

66. Nikanyň baglaşylmagyny döwlet tarapyndan bellige almak üçin arza beren adamlara, şeýle hem olaryň her biriniň ata-enesine ýa-da olaryň ornuny tutýan adamlara goşmaça rugsat berilmäge esas bolup durýan, toý dabarasynyň geçirilýändigini barada güwänama RÝNÝ edarasy tarapyndan berilýär.

Türkmenistanyň çäginde daşarda nikanyň baglaşylmagy döwlet tarapyndan bellige alnanda, daşary ýurtda bellige alnandygyny güwä geçýän resminamanyň bellenilen tertipde tassyklanylýan nusgasynyň esasynda, şu bölümiň birinji bendinde görkezilen, ýüz tutýanlaryň biriniň ýaşayan ýeri boýunça RÝNÝ edarasy tarapyndan güwänama berilýär.

67. Eger haýsydyr bir sebäp bilen arza berlen mahaly nika baglaşýan adamlaryň ikisiniň RÝNÝ edarasynyň bolmagy mümkin bolmasa ýa-da örän kyn bolsa (biri-birinden daşda ýaşamagy, agyr keselçilik, harby gullugy geçmek, saparda bolmak we başga ýagdaýlar) nika baglaşýan adamlaryň ikisi tarapyndan gol çekilen arza olaryň biri tarapyndan berlip bilner.

Şeýle halatda bilelikdäki arzadaky şol ýerde bolmaýan adamyň goluna ýaşayan (bolýan) ýeri boýunça RÝNÝ edarasynyň ýolbaşçysy tarapyndan gol çekilmelidir hem-de möhür bilen berkidilmelidir.

Mundan başga hem şol ýerde bolmaýan adamyň goluna şu tertipde güwä geçilip bilner:

1) Türkmenistanyň çäginde daşarda (iş sapary we başga sebäpler bilen) bolýan raýatlarynyň goluna - Türkmenistanyň diplomatik wekilhanasynyň baştutany ýa-da Türkmenistanyň konsuly tarapyndan;

2) harby gullukçylaryň goluna - harby bölümiň serkerdesi tarapyndan;

3) ýüzüş mahaly içerki ýüzüşiň Türkmenistanyň Döwlet baýdagy astynda ýüzýän deňiz gämilerinde bolýan mahaly Türkmenistanyň raýatlarynyň goluna - şol gämileriň kapitanlary tarapyndan;

4) gözleg-agtaryş we beýleki ekspedisiýalarda bolýan raýatlaryň goluna - şol ekspedisiýalaryň başlyklary tarapyndan.

Gollaryň hakykydygyna hem kepillendiriş tertibinde güwä geçilip bilner.

68. Nika baglaşmak üçin arza ýörite Nika baglaşmak üçin berlen arzalary bellige alyş kitapçasynda bellige alynýar we şol ýerde nika baglaşýanlaryň familiýasy, ady, atasynyň ady, olaryň doglan senesi, arzanyň kabul edilen senesi we nikanyň baglaşylmagynyň döwlet tarapyndan bellige almak üçin bellenen sene görkezilýär.

69. Nika baglaşmak nikany baglaşmak isleýän adamlaryň özleriniň gatnaşmagynda, olaryň RÝNÝ edarasyna arza beren gününden başlap bir aý geçenden soň geçirilýär.

Esasly sebäpler bolan mahalynda nika baglaşylmagynyň bellige alynýan ýerindäki RÝNÝ edaralary bir aý geçmezden öň nika baglaşylmagyna rugsat berip, şeýle hem bu möhleti uzaldyp bilerler, ýöne ol iki aýdan köp bolmaly däldir.

Esasly sebäpleriň biri hökmünde Türkmenistanyň çäginde daşarda iş ýa-da okuw bilen baglanyşykly gidip barýan, harby çagyryş boýunça harby gulluga çagyrylan we beýleki ýagdaýlar bolup biler.

Aýratyn ýagdaýlar (göwrelilik, çaganyň dogulmagy, taraplaryň biriniň ömrüne gös-göni howp abanmagy we beýleki aýratyn ýagdaýlar) bolan mahalynda nika arza berlen gününde baglaşylyp bilner.

Nika baglaşmak üçin zerur bolan möhleti azaltmak ýa-da uzaltmak hukugy RÝNÝ edarasynyň ýolbaşçysyna berilýär.

70. Eger nika baglaşmaga isleg bildirýänler RÝNÝ edarasyna esasly sebäpler boýunça özüleri üçin bellenen günde gelip bilmeseler, onda nikany bellige almagyň günü olaryň haýyşy boýunça başga wagta geçirilýär. Bu barada arzada we Nika baglaşmak üçin berlen arzalary bellige alyş kitapçasynda bellik edilýär.

Eger nika baglaşmak isleýän adamlaryň nikanyň baglaşylmagynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy üçin bellenen günde gelmezliginiň

sebäbini RÝNÝ edarasyny tarapyndan esassyz diýlip ykrar edilse, şol adamlar RÝNÝ edarasyna nika baglaşmak hakynda gaýtadan arza berip biler.

Eger arza beren adamlar nikanyň baglaşylmagynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy üçin bellenen günden soň iki aýyň dowamynda RÝNÝ edarasyna gelmese we gelmezliginiň sebäbini habar bermese, olaryň arzasy güýjüni ýitirýär.

71. Nika baglaşmak isleýän adamlaryň haýyşy boýunça esasly sebäpler bolan mahalynda nika baglaşylmagyny bellige almak RÝNÝ edaralarynyň bolýan ýerinden başga ýerde geçirilip bilner.

72. Aýratyn halatlarda, haçan-da nika baglaşýanlaryň biri agyr keseliň netijesinde nikanyň baglaşylmagynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy üçin RÝNÝ edarasyna gelip bilmese, nikany bellige almak nika baglaşýan adamlaryň ikisiniň gatnaşmagynda keselhanada, öýde ýa-da beýleki degişli ýerlerde geçirilip bilner.

Nika baglaşýan adamda RÝNÝ edarasyna gelmäge päsgel berýän agyr keseliň bardygy lukmançylyk güwänama bilen tassyklanylmaladyr, ol bolsa arza çatylýar.

73. RÝNÝ edarasyna nikanyň baglaşylmagyna päsgelçilikleriň bardygy hakyndaky habar gelip gowşan mahaly nikanyň baglaşylmagyny döwlet tarapyndan bellige almak gaýra goýulýar. Şu halatda ýüz tutýana degişli subutnamalary bermek teklip edilýär. Gyzyklanýan adamlaryň haýyş etmegi boýunça RÝNÝ edarasyny zerur barlaglary geçirip biler. Nikany bellige almagyň gaýra goýulmagy barada nika baglaşmak hakynda arza beren raýatlar habardar edilýär.

Nika baglaşmak üçin kanunçylykda göz önünde tutulan päsgelçilikler bar mahaly RÝNÝ edarasyny nikany bellige almakdan ýüz dönderýär. Eger şeýle päsgelçilikler hakyndaky maglumatlar tassyk bolmasa, nika baglaşmak umumy esaslarda geçirilýär. Agzalyk geçilen ýagdaýlary barlap görmek üç aýdan köp bolmadyk möhletde tamamlanylmaladyr.

74. Nikanyň baglaşylmagynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy üçin bellenen günde RÝNÝ edarasyny dabaraly ýagdaýda nika baglaşylmagyny bellige almagy geçirýär. RÝNÝ edarasyny nika baglaşýan adamlaryň razylygy bilen, nikanyň dabaraly ýagdaýda baglaşylmagyny üpjün edýär.

Ynanç haty boýunça ýa-da wekiliň üsti bilen nika baglaşylmagyna ýol berilmeýär.

75. Nikanyň baglaşylmagy döwlet tarapyndan bellige alnan mahaly är-aýala olaryň islegi boýunça umumy familiýa hökmünde olaryň biriniň familiýasy berilýär ýa-da olaryň her birinde nika baglaşmagyna çenli bolan familiýalary saklanyp galynýar. Familiýalary birleşdirmäge ýol berilmeýär.

76. Nikanyň baglaşylmagy döwlet tarapyndan bellige alnandan soň är-aýala nika baglaşylandygy hakynda şahadatnama berilýär.

77. Nikanyň baglaşylmagynyň döwlet tarapyndan bellige alnandygy hakynda nika baglaşan adamlaryň pasportynda (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamada) äriň (aýalynyň) familiýasyny, adyny, atasynyň adyny we doglan ýylyny, nika baglaşylmagynyň bellige alnan ýerini we wagtyny, nika baglaşylmagy bellige alnandan soň äriň (aýalynyň) aljak familiýasyny görkezmek bilen bellik edilýär (ýazgy geçirilýär).

78. 1927-nji ýylyň 1-nji ýanwaryndan 1944-nji ýylyň 8-nji iýuly aralygynda hakykatda nika gatnaşyklarynda duran we bu gatnaşyklary resmileşdirmedik adamlar hakykatda bilelikde ýaşan möhletini görkezmek bilen, RÝNÝ edarasynada nikany resmileşdirip biler. Nika baglaşmagy resmileşdirýänleriň haýyşy boýunça hakykatda nika gatnaşyklarynyň ýüze çykan wagty nika baglaşmak hakynda nama ýazgysynyň «Bellikler üçin» diýen setirinde olaryň sözleri boýunça görkezilýär. Görkezilen setirinde «_____ (aý, ýyl) başlap hakykatda nika gatnaşygynda durlar» diýen ýazgy ýazylýar. Nika baglaşylandygy hakynda şahadatnamada nika baglaşýan adamlaryň haýyşy boýunça bu ýazgy «nika baglaşdylar» diýen setirinde döwlet tarapyndan onuň bellige alnandygynyň senesi görkezilenden soň ýazylýar.

79. Düzediş edaralarynda jezasyny çekýän iş kesilenler bilen nikanyň baglaşylmagyny döwlet tarapyndan bellige almak Türkmenistanyň Maşgala kodeksinde nika baglaşmak üçin göz öňünde tutulan şertleri berjaý etmek bilen, düzediş edarasynyň ýerleşýän ýerindäki RÝNÝ edarasynada geçirilýär.

80. İş kesilen adam arzanyň diňe özüne degişli bölegini doldurýar. İş kesileniň görkezen maglumatlarynyň we onuň golunyň dogrudygyny iş kesileniň jezasyny çekýän düzediş edarasynyň başlygy tarapyndan barlanylýar we oňa güwä geçilýär.

81. Eger iş kesilen bilen nika baglaşmak isleýän adam arza berlen mahaly oňa hut özi gatnaşyp bilmese, arza poçta arkaly iberilip bilner, emma arzada ol hakda bar bolan ähli maglumatlar onuň ýaşayan ýerindäki RÝNÝ edarasynyň ýolbaşçysy tarapyndan barlanylýar we oňa güwä geçilýär.

82. İş kesilenler bilen nikanyň baglaşylmagynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy RÝNÝ edarasy bilen ylalaşylyp, düzediş edarasynyň administrasiýasynyň kesgитlän jaýynda nika baglaşýan adamlaryň gatnaşmagynda geçirilýär.

83. Düzgün-nyzam temmi çäresini çekýän iş kesilen bilen nika baglaşmagy döwlet tarapyndan bellige almak diňe şol temmi çäresi çekilenden soň geçirilip bilner.

Özi barada kazyýete çenli önüni alyş çäresi hökmünde tussag astyna almak çäresi seçilip alnan adam bilen nikanyň baglaşylmagynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy, şol işi alyp barýan adam ýa-da edara habardar edilenden soň RÝNÝ edarasy tarapyndan derňew tussaghanasynda geçirilýär.

84. Daşary ýurt raýatlary we raýatlygy bolmadyk adamlar maşgala gatnaşyklarynda Türkmenistanyň maşgala kanunçylygyna we Türkmenistanyň halkara şertnamalaryna laýyklykda Türkmenistanyň raýatlary bilen deň hukuklardan peýdalanýarlar we deň borçlary çekýärler.

85. Daşary ýurt raýaty we raýatlygy bolmadyk adam Türkmenistanyň raýaty bilen nikasyny döwlet tarapyndan bellige almak üçin arza beren mahaly RÝNÝ edarasyna şulary berýär:

daşary ýurt raýaty – pasportyny (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamany);

raýatlygy bolmadyk adam - raýatlygy bolmadyk adamyň şahsyýetnamasyny;

bosgun - bosgunyň şahsyýetnamasyny.

86. Daşary ýurt raýaty pasportyny (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamany) bermek bilen bir hatarda, RÝNÝ edarasyna onuň ýazgysynyň Türkmenistanyň döwlet dilindäki terjimesini hem bermelidir, onuň dogrudygyna bolsa, ol raýaty bolup durýan döwletiniň diplomatik wekilhanasy ýa-da konsullyk edarasy (raýatlygy bolmadyk adamyň ýaşayan döwletindäki) ýa-da beýleki ygtyýarly edarasy tarapyndan güwä geçilýär.

87. Daşary ýurt raýaty tarapyndan nika baglaşmak hakynda arza berlen mahaly, eger Türkmenistanyň halkara şertnamalaryndan başgaça gelip çykmaýan bolsa, ol raýaty bolup durýan döwletiniň ygtyýarly döwlet edarasynyň, diplomatik wekilhanasynyň ýa-da konsullyk edarasynyň beren, onuň nikada durmaýandygyny tassyklaýan we Türkmenistanyň diplomatik wekilhanasynda ýa-da konsullyk edarasynda ýa-da Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginde konsullyk

taýdan kanunlaşdyrylan resminamany (güwänama, habarnama we ş.m.) bermelidir.

Raýatlygy bolmadyk adam özüniň ýaşayan döwletiniň ygtyýarly edarasy tarapyndan berlen şonuň ýaly resminamany (güwänama, habarnama we beýlekiler) berýär.

Resminama (güwänama, habarnama we ş.m.) bilen bir hatarda, onuň ýazgysynyň Türkmenistanyň döwlet dilindäki terjimesi berilmelidir.

Terjimäniň dogrulygyna:

raýaty bolup durýan daşary ýurt döwletiniň diplomatik wekilhanasy ýa-da konsullyk edarasy, ýa-da terjime etmäge ygtyýarly bolan edarasy;

raýatlygy bolmadyk adam üçin ýaşayan döwletindäki terjime etmäge ygtyýarly bolan edarasy tarapyndan güwä geçilýär.

Resminama berlen gününden başlap üç aýyň dowamynda hakykydyr.

88. Öň bellige alnan nikada duran adamlar RÝNÝ edarasyna öňki nikasynyň bes edilendigini tassyklaýan resminamany bermelidir.

Daşary ýurt döwletinde nikany bozan Türkmenistanyň raýaty üçin, şeýle hem daşary ýurt raýaty üçin, eger Türkmenistanyň halkara şertnamalaryndan başgaça gelip çykmaýan bolsa, nikanyň bozulandygy hakynda şahadatnama (eger nika bozulan ýagdaýynda, nikany bozan döwletiň kanunçylygy bilen nikanyň bozulandygy hakynda şahadatnamanyň berilmegi göz öňünde tutulmadyk bolsa, onda nikanyň bozulmagy hakyndaky kazyýetiň çözgüdi), äriň (aýalynyň) ölüm hakynda şahadatnamasy ýa-da öňki nikanyň bes edilmegini tassyklaýan, ygtyýarly edara tarapyndan berlen we konsullyk taýdan kanunlaşdyrylan beýleki resminama bolup biler.

Nikanyň bes edilmegini tassyklaýan resminamanyň nusgasy kepillendiriş tertibinde ýa-da beýleki ygtyýarly edarasy tarapyndan güwä geçilmelidir. Nikanyň bes edilmegini tassyklaýan resminama bellenen tertipde Türkmenistanyň döwlet dilindäki terjimesi bilen berilmelidir.

89. Döwletleriň birnäçesiniň kanunçylygynyň öz raýatларыnyň daşary ýurt raýatlar bilen nikasyny nika baglaşýan adam diňe şol döwletiň ygtyýarly edarasından rugsatnama alanda hakyky diýip ykrar edýändigini bilen baglylykda RÝNÝ edarasy arzany kabul eden mahaly ýüz tutýanlardan daşary ýurt raýatynyň raýaty bolup durýan döwletiniň ygtyýarly edarasından şeýle rugsatnamany almagyň talap edilýändigini anyklamalydyr.

Haçan-da daşary ýurt döwletiniň kanunçylygynda ygtyýarly edaradan daşary ýurt raýaty bilen nika baglaşmaga ýörite rugsatnamanyň alynmagy talap edilýän bolsa we daşary ýurt raýatda şeýle rugsatnama ýok bolsa, şeýle halatda RÝNÝ edarasy nikanyň baglaşylmagyny döwlet tarapyndan bellige almaýar.

90. Daşary ýurt raýaty ýa-da raýatlygy bolmadyk adam bilen Türkmenistanyň raýatynyň arasynda nikanyň baglaşylmagyny döwlet tarapyndan bellige alan RÝNÝ edarasy, bu barada daşary ýurt raýaty bolan ýa-da raýatlygy bolmadyk adam çäklerinde ýaşayan döwletiniň diplomatik wekilhanasyna ýa-da konsullyk edarasyna habar etmek üçin, nikanyň baglaşylmagynyň döwlet tarapyndan bellige alnandan soň on günüň dowamynda Türkmenistanyň Daşary işler ministrligine habar berýär.

91. Nikanyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy üçin döwlet pajy nika baglaşmaga arza berlen mahaly alynýar.

92. Nika baglaşmak isleýän adamlar ýa-da är-aýal Türkmenistanyň Maşgala kodeksine laýyklykda, Nika şertnamasyny baglaşyp bilerler.

93. Türkmenistanyň Maşgala kodeksiniň 32-nji maddasyna laýyklykda:

1) nika baglaşmak üçin Türkmenistanyň Maşgala kodeksiniň 15-nji, 16-njy we 20-nji maddalarynda bellenen şertleriň bozulmagy;

2) nika mejbur etmek ýa-da aldaw boýunça baglaşylanda, şeýle hem galp nikada;

3) Türkmenistanyň Maşgala kodeksiniň 21-nji maddasynyň üçünji böleginde göz önünde tutulan ýagdaýlar bolanda, nika kazyýet tertibinde hakyky däl diýlip ykrar edilip bilner.

Nikany hakyky däl diýip ykrar etmek hakynda kazyýetiň çykaran çözüdi kanuny güýje giren gününden başlap, kazyýet üç iş gününüň dowamynda bu çözüdiň göçürmesini nikanyň baglaşylmagynyň döwlet tarapyndan bellige alnan ýerindäki RÝNÝ edarasyna ibermäge borçludur.

Kazyýetiň kanuny güýje giren çözüdiniň göçürmesi RÝNÝ edarasyna gelip gowşan mahaly RÝNÝ edarasy nika baglaşylandygy hakynda nama ýazgysyny, keseligine üstüni çyzmak bilen ýatyrmalydyr. Şol bir wagtyň özünde nama ýazgysynyň ýüz tarapynyň ýokarsynda «Ýazgy ýatyryldy» diýlip görkezilýär.

Ýatyrylan nama ýazgysy barada «Bellikler üçin» diýen setirinde bellik edilýär, şonda nikany hakyky däl diýip ykrar etmek hakynda çözüdiň haçan hem-de haýsy kazyýet tarapyndan çykarlandygy

görkezilýär. Bu barada RÝNÝ Merkezi arhiwine habar berilýär, ol bolsa şunuň ýaly tertipde ýazgynyň ikinji nusgasyny ýatyrýar.

IV. Nikany bozmagyň tertibi. Nikanyň bozulmagynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy

94. Türkmenistanyň Maşgala kodeksiniň 25-nji maddasyna laýyklykda, är-aýalyň özara razylygy boýunça nikanyň bozulmagy, olaryň kämillik ýaşyna ýetmedik we zähmete ukypsyz kämillik ýaşyna ýeten umumy çagalary bolmadyk we är-aýalyň bilelikde edinen emlägini (mundan beýläk - bilelikdäki emläk) bölme hakynda, zähmete ukypsyz mätäç bolan äri (aýalyny) ekläp-saklamak üçin serişdeleri tölemek hakynda jedel bolmadyk mahalynda, är-aýalyň bilelikdäki arzasynyň esasynda RÝNÝ edarasy tarapyndan arza berlen gününden iki aý geçenden soň geçirilýär.

Nikany bozmak hakynda arza är-aýalyň (olaryň biriniň) ýaşayan ýerindäki RÝNÝ edarasyna berilýär.

95. Eger şu Düzgünnamanyň 94-nji bölümünde göz önünde tutulan bilelikdäki arzany bermek üçin är-aýalyň biriniň RÝNÝ edarasyna gelmäge mümkinçiligi bolmasa, äri (aýalynyň) nikany bozmak hakynda erk-islegi aýratyn arza bilen resmileşdirilip bilner. Şu halatda RÝNÝ edarasyna gelmäge mümkinçiligi bolmadyk äri (aýalynyň) arzadaky golunyň hakykydygyna kepillendiriş tertibinde güwä geçilen bolmalydyr.

Eger bilelikdäki arzany bermäge mümkinçiligi bolmadyk äri (aýaly) nikany bozmak we nikanyň bozulmagyny bellige almak üçin bellenilen möhletde RÝNÝ edarasyna gelip bilmeýän halatynda, ol bu barada, özi bolmazdan nikanyň bozulmagyna garşy dädigi we nikanyň bozulandygy hakynda şahadatnamany almagy başga adama ynanýandygy barada arzany iberip biler. Şu halatda bellenilen möhletde RÝNÝ edarasyna gelmäge mümkinçiligi bolmadyk äri (aýalynyň) arzadaky golunyň hakykydygyna kepillendiriş tertibinde güwä geçilen bolmalydyr.

96. Är-aýalyň biriniň, nikanyň är-aýalyň özara razylygy boýunça bozulmagy we onuň döwlet tarapyndan bellige alynmagy üçin bellenilen möhletde gelmedik we ondan nikasynyň bozulmagyna razy dädigi barada arza gelip gowuşmadyk halatynda, nikanyň bozulmagy we nikanyň bozulmagynyň bellige alynmagy är-aýalyň biriniň gatnaşmagynda hem geçirilip bilner.

Eger nikanyň bozulmagy är-aýalyň özara razylygy boýunça we nikanyň bozulmagynyň bellige alynmagy är-aýalyň biriniň gatnaşmagynda geçirilen bolsa, nika bozulanda we nikanyň bozulmagy bellige alnanda gatnaşmadyk äri (aýaly) nikanyň bozulandygy hakynda şahadatnamany alyp biler. Eger äriň (aýalynyň) hut özüniň gelmäge mümkinçiligi bolmasa, onda äri (aýaly) nikanyň bozulandygy hakynda şahadatnamany bermek barada arzasyny iberip biler. Şu halatda RÝNÝ edarasyna gelmäge mümkinçiligi bolmadyk äriň (aýalynyň) arzadaky golunyň hakykydygyna kepillendiriş tertibinde güwä geçilen bolmalydyr.

97. Är-aýalyň biriniň arzasy boýunça nikanyň bozulmagy, är-aýalyň kämillik ýaşyna ýetmedik we kämillik ýaşyna ýeten zähmete ukypsyz umumy çagalarynyň bolmagyna garamazdan, RÝNÝ edarasy tarapyndan geçirilýär, eger är-aýalyň beýlekisi:

- 1) kazyýet tarapyndan nam-nyşansyz giden diýlip ykrar edilen bolsa;
- 2) kazyýet tarapyndan kämillik ukyby ýok diýlip ykrar edilen bolsa;
- 3) jenaýat edendigi üçin azyndan üç ýyl möhlet bilen azatlykdan mahrum etmeklige iş kesilen bolsa.

Nika şu bölümde göz önünde tutulan esaslar boýunça bozulan halatynda är-aýalyň beýlekisi nam-nyşansyz giden ýa-da kämillik ukyby ýok diýlip ykrar etmek hakynda kazyýetiň çözgüdiniň nusgasy ýa-da är-aýalyň beýlekisine azyndan üç ýyl möhlet bilen azatlykdan mahrum etmeklige iş kesilendigi barada kazyýetiň hökümünüň göçürilen nusgasy arza goşulýar.

98. Nikany bozmak hakynda arza ýörite Nikanyň bozulmagy üçin berlen arzalary bellige alyş kitapçada bellige alynýar, onda ýüz tutýanyň (ýüz tutýanlaryň) familiýasy, ady, atasynyň ady, arzanyň kabul edilen senesi, nikanyň bozulmagynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy üçin bellenilen senesi we nama ýazgysynyň belgisi görkezilýär.

99. Nikany bozmak hakynda arza Nika baglaşylandygy hakynda şahadatnama goşulmalydyr. Eger är-aýalda şol şahadatnama ýok bolsa we nika baglaşylandygy hakynda nama ýazgysy RÝNÝ edarasynda saklanyp galmadyk bolsa, şol nama ýazgysynyň dikeldilmegi kazyýetiň kanuny güýje giren çözgüdi esasynda geçirilýär.

100. Nikanyň bozulmagy we nikanyň bozulandygy hakynda şahadatnamanyň berilmegi bilen nikanyň bozulmagynyň döwlet

tarapyndan bellige alynmagy, arza RÝNÝ edarasyna berlen gününden başlap, iki aý geçenden soň geçirilýär.

Esasly sebäpler bolan mahalynda, şeýle hem şu Düzgünnamanyň 96-njy bölümünde göz önünde tutulan halatynda şol möhlet üç aýa çenli uzaldylýar.

101. Eger är-aýal haýsydyr bir sebäp boýunça özlerine bellenen günde nikany bozmak üçin RÝNÝ edarasyna gelip bilmese, nikany bozmak üçin möhlet olaryň haýyşy boýunça başga wagta geçirilýär. Bu barada arzada we Nikanyň bozulmagy üçin berlen arzalary bellige alyş kitapçada bellik edilýär.

102. Nika bozulanda äriň (aýalynyň) özüniň nika baglaşmagyndan öňki familiýasyny saýlamaga ýa-da nika baglaşylanda saýlan familiýasyny saklamaga haklydyr. Nika baglaşmagyndan öňki familiýasyny saýlan halatynda, ol bu hakda nikanyň bozulmagy bellige alnanda hökman mälim etmelidir, bu barada degişli ýazgy ýazylýar.

Kämilik ukyby bolmadyk är (aýal) babatynda nika bozulan mahaly onuň hossarynyň islegi boýunça oňa nika baglaşmaga çenli bolan familiýasy ýa-da nikada bolan familiýasy berilýär.

Nika bozulan wagty bolmadyk we nika bozulandan soň nika baglaşmaga çenli bolan familiýasyny götermäge isleg bildirýän är (aýal) bu barada arzada görkezmelidir.

103. Är-aýalyň biriniň arzasy boýunça nikanyň bozulmagy we nikanyň bozulmagynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy, eger är-aýalyň beýlekisi jenaýat edendigi üçin azyndan üç ýyl möhlete azatlykdan mahrum etmeklige iş kesilen bolsa, nikany bozmak hakynda arza berlen günden iki aý geçenden soň arza beren äriň (aýalynyň) gatnaşmagynda RÝNÝ edarasynda geçirilýär.

Är-aýalyň biriniň arzasy boýunça nikanyň bozulmagy we nikanyň bozulmagynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy, eger kazyýet tarapyndan nam-nyşansyz giden ýa-da kämlik ukyby ýok diýlip ykrar edilen bolsa, nikany bozmak hakynda arza berlen günden bir aý geçenden soň arza beren äriň (aýalynyň) gatnaşmagynda RÝNÝ edarasynda geçirilýär.

Şertleýin iş kesilen adamlar bilen, jezadan şertleýin-möhletinden öň boşadylan adamlar bilen nikany bozmak umumy esaslarda geçirilýär.

104. Nikany bozmak hakynda arzany kabul eden RÝNÝ edarasy üç iş gününüň dowamynda jeza çekýän ärine (aýalyňa) ýa-da kämlik ukyby ýok äriň (aýalynyň) hossaryna ýa-da nam-nyşansyz giden äriň (aýalynyň) emlägini dolandyryňana, olar bolmadyk halatynda bolsa

hossarlyk we howandarlyk edarasyna gelip gowşan arza, nikany bozmak we nikanyň bozulmagyny döwlet tarapyndan bellige almak üçin bellenen sene hakynda habar berýär.

Habarnamada ony alyjynyň bellenen möhletden gijä galman özünde çagalar hakynda, bilelikdäki emlägi bölmek hakynda, zähmete ukypsyz mätäç bolan äriň (aýalyny) ekläp-saklamak üçin serişdeleri tölemek hakynda jedeliň bardygyny, nika bozulandan soň onuň haýsy familiýany götermek isleýändigini (nika baglaşmagyndan öňki familiýasyny ýa-da äriň (aýalynyň) familiýasyny özünde galdyrmak isleýändigini) habar bermelidigi görkezilmelidir.

Eger RÝNÝ edarasyna azyndan üç ýyl möhlete azatlykdan mahrum etmäge iş kesilen är (aýal) bilen nikany bozmak hakynda arza gelip gowşan bolsa, gelip gowşan arza hakynda iş kesilene iberilýän habarnama bilen bir hatarda, RÝNÝ edarasy düzediş edarasynyň iş kesileniň habarnama alnan pursatda hakykatdan hem azatlykdan mahrum ediliş ýerlerinde saklanýandygyny, şeýle hem oňa nikany bozmak hakynda gelip gowşan arza barada RÝNÝ edarasynyň habarnamasynyň gowşurylandygyny bellenen möhletde tassyklamagy soramalydyr. Eger bellenen möhletde jogap gelip gowuşmasa ýa-da jedeliň ýokdugy barada habar gelip gowuşsa, nika bellenen möhletde bozulýar.

105. RÝNÝ edarasy nikany bozmak hakynda arza bilen ýüz tutana degişli habarnamany iberilendigi hakynda, şeýle hem habarnama jogap almak üçin bellenen möhlet barada habar berýär. Jogap almak üçin bellenen möhleti nazara almak bilen, nikany bozmak hakynda arza bilen ýüz tutana nikany bozmak üçin RÝNÝ edarasyna gelmek teklipl edilýär.

Jedeliň ýokdugy barada habar alnan mahaly, şeýle hem iş kesilenden habarnamada bellenen möhletde jogap alynmadyk mahaly RÝNÝ edarasy nikany bozmak hakynda arza bilen ýüz tutanyň gatnaşmagynda nikanyň bozulmagyny döwlet tarapyndan bellige alýar.

106. Eger azatlykdan mahrum ediliş ýerde jezany çekýän är (aýal) ýa-da kämillik ukyby bolmadyk äriň (aýalyň) hossary çagalar hakynda, bilelikdäki emlägi bölmek hakynda, zähmete ukypsyz mätäç bolan äriň (aýalyny) ekläp-saklamak üçin serişdeleri tölemek hakynda jedeli gozgasa, şonda nikany bozmak kazyýet tertibinde geçirilýär.

107. Eger jezany çekýän är (aýal) nika bozulandan soň nika baglaşmagyndan öňki familiýasyny götermek islese, bu halatda ol boşadylandan soň, onuň ýaşayan ýeri boýunça RÝNÝ edarasy

tarapyndan, oňa Nikanyň bozulandygy hakynda şahadatnama berlen mahaly ýa-da özünde bar bolan şahadatnamanyň esasynda familiýanyň üýtgemegi bilen baglanyşykly pasportyň (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamanyň) çalyşmaga degişlidigini pasportda (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamada) görkezmelidir.

108. Türkmenistanyň Maşgala kodeksiniň 23-nji maddasyna laýyklykda nika şu ýagdaýlarda aýalyň razylygy bolmazdan bozulyp bilinmez:

- 1) onuň göwreliligi döwründe;
- 2) är-aýalda bir ýaşyna ýetmedik çagasy bolanda.

Şeýle-de, eger är-aýalyň biri hossar bolsa, nika kämillik ukyby ýok adamyň hossarynyň arzasy boýunça bozulyp bilinmez.

109. Är-aýalyň özara razylygy bilen nikanyň bozulmagynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy är-aýalyň (olaryň biriniň) ýaşayan ýerindäki RÝNÝ edarasy tarapyndan geçirilýär.

110. Kazyýetiň çözüdi esasynda nikanyň bozulmagynyň, nikanyň bozulandygy hakynda şahadatnamanyň berilmegi bilen döwlet tarapyndan bellige alynmagy är-aýalyň (olardan biriniň) arzasy boýunça ýa-da kämillik ukyby ýok äriň (aýalyň) hossarynyň arzasy boýunça är-aýalyň (olardan biriniň) ýaşayan ýerindäki ýa-da kazyýetiň çözüdiniň çykarylan ýerindäki RÝNÝ edarasy tarapyndan geçirilýär.

111. Kazyýetiň çözüdi esasynda nikanyň bozulmagyny döwlet tarapyndan bellige almak hakyndaky arza ýörite Kazyýetiň çözüdi esasynda nikanyň bozulmagyny döwlet tarapyndan bellige alynmagy üçin berlen arzalary bellige alyş kitapçada bellige alynýar, onda ýüz tutýanyň (ýüz tutýanlaryň) familiýasy, ady, atasynyň ady, arzanyň kabul edilen senesi, kazyýetiň çözüdiniň maglumatlary, nikanyň bozulmagynyň döwlet tarapyndan bellige alynan senesi we nama ýazgysynyň belgisi görkezilýär.

112. Kazyýetiň çözüdi esasynda nikanyň bozulmagyny döwlet tarapyndan bellige almak hakyndaky arza nikanyň bozulmagy hakynda kazyýetiň kanuny güýje giren çözüdiniň nusgasy ýa-da göçürmesi we döwlet pajynyň tölenilmegi baradaky töleg haty goşulýar.

113. Är-aýal (olaryň her biri) ýa-da kämillik ukyby bolmadyk äriň (aýalyň) hossary nikanyň bozulmagyny döwlet tarapyndan bellige almak hakyndaky arzany bermäge beýleki adamlary ýazmaça görnüşde ygtyýarly edip biler. Şu halatda äriň (aýalyň) ýa-da kämillik ukyby bolmadyk äriň (aýalyň) hossarynyň goluna kepillendiriş tertibinde güwä geçilmelidir.

114. Nika bozulmagy RÝNÝ edaralarynda döwlet tarapyndan bellige alnan gününden bes edilýär.

Eger är-aýal nika baglaşanlarynda özleriniň nikasynyň baglaşylmagyna päsgel berýän ýagdaýlar barada bilmedik bolsalar, bu halatda nika kazyýetde şeýle ýagdaýlaryň anyklanan pursatyndan başlap bes edilýär.

115. Nikanyň bozulmagyny döwlet belligine almak kazyýet tarapyndan nikany bozmak hakyndaky çözüň çykarylandan soň möhletiniň geçendigine garamazdan geçirilýär.

116. Nikanyň bozulmagynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy diňe bir RÝNÝ edarasyna geçirilýär.

Eger RÝNÝ edarasyna är-aýalyň biriniň nikanyň bozulmagyny bellige aldyrandygy mälim bolsa, ol gelip gowşan arzany kazyýetiň çözüdiniň nusgasy ýa-da ondan göçürme hem-de döwlet pajynyň tölenilendigi hakyndaky töleg haty bilen bilelikde şol RÝNÝ edarasy tarapyndan nikany bozmak hakyndaky nama ýazgysynyň ýerleşýän RÝNÝ edarasyna onuň ýetmeýän maglumatlarynyň üstüni dolmak üçin iberilýär.

117. Nikanyň bozulmagyny döwlet belligine almak hakynda, nikany bozan adamlaryň pasportynda (ýa bolmasa onuň ornuny tutýan resminamada) nikany bozmagyň bellige alnan ýerini we wagtyny, nikanyň bozulmagynyň bellige alnandygy hakyndaky nama ýazgysynyň belgisini, şeýle hem nikanyň bozulmagy bellige alnandan soň äriň (aýalyň) atlandyryljak familiýasyny görkezmek bilen bellik edilýär (ýazgy ýazylýar).

118. Nikanyň bozulmagynyň döwlet tarapyndan bellige alnandan soň äriň (aýalyň) islegi boýunça oňa Nika baglaşylandygy hakynda şahadatnama gaýtarylyp bilner. Şu halatda nika baglaşylandygy hakynda şahadatnama nikanyň bozulmagynyň bellige alnan wagty, haýsy RÝNÝ edarasy tarapyndan bellige alnandygyny we nama ýazgysynyň belgisini görkezmek bilen, şol nikanyň bozulandygy hakynda bellik edilýär (ýazgy ýazylýar).

119. Nikanyň bozulmagy üçin döwlet paji alynýar, ol öz aralarynda ylalaşyk boýunça är-aýalyň biri ýa-da ikisi tarapyndan tölenilýär.

120. Kazyýet tarapyndan ölen diýlip yglan edilen äri (aýaly) gelen halatynda we ony ölen diýip yglan etmek hakynda kazyýetiň çykaran çözüdi ýatyrylan mahalynda, eger aýaly (äri) täze nika baglaşmadyk bolsa, nika dikeldilen diýlip hasap edilýär.

Kazyýet tarapyndan nam-nyşansyz giden diýlip ykrar edilen äri (aýaly) gelen halatynda we ony nam-nyşansyz giden diýip ykrar etmek hakynda kazyýetiň çykaran çözüdi ýatyrylan hem-de onuň bilen baglaşylan nika RÝNÝ edarasy tarapyndan bozulan mahalynda, eger aýaly (äri) täze nika baglaşmadyk bolsa, nika är-aýalyň bilelikdäki arzasy boýunça RÝNÝ edarasy tarapyndan dikeldilip bilner. Bu ýagdaýda nikanyň bozulmagy hakynda nama ýazgysy ýatyrylýar.

Eger RÝNÝ edarasy tarapyndan, nam-nyşansyz giden diýlip ykrar edilen är (aýal) bilen nikanyň bozulmagy bellige alnan bolsa, ol gelen we ony nam-nyşansyz giden diýip ykrar etmek hakynda kazyýetiň çözüdi ýatyrylan halatynda RÝNÝ edarasy şol äriň (aýalyň) arzasy boýunça oňa nikanyň bozulmagynyň şol bir senesini görkezmek bilen, ärine (aýalyna) berleni ýaly Nikanyň bozulandygy hakynda şahadatnamany bermelidir.

121. Nikanyň bozulmagyny döwlet tarapyndan bellige alynmagyny geçiren RÝNÝ edarasy bu barada nika baglaşylmagyny döwlet tarapyndan bellige alynmagyny geçiren RÝNÝ edarasyna habar bermäge borçludur.

RÝNÝ edarasy şeýle habarnamany almak bilen nikanyň bozulmagynyň haçan we haýsy RÝNÝ edarasy tarapyndan döwlet belligine alnandygyny, nikanyň bozulandygy hakynda nama ýazgysynyň belgisini görkezmek bilen, nikanyň bozulandygy hakynda bellik etmelidir.

Şeýle bellik edileninden soň, RÝNÝ edarasy nikanyň bozulandygy hakyndaky habarnamany RÝNÝ Merkezi arhiwine iberýär, ol hem şonuň ýaly tertipde nika baglaşylandygy hakynda nama ýazgysynyň ikinji nusgasynda bellik edýär.

122. Ýokarda durýan kazyýet tarapyndan nikanyň bozulmagy hakyndaky kazyýetiň çözüdi ýatyrylan halatynda, eger nikanyň bozulmagy eýýäm RÝNÝ edarasyna döwlet tarapyndan bellige alnan bolsa, nikanyň bozulandygy hakynda nama ýazgysy kazyýetiň çözüdi boýunça ýatyrylýar. Nikanyň bozulandygy hakynda nama ýazgysynyň ýüz tarapynda, ýokarsynda «Ýazgy ýatyryldy» diýlip görkezilýär, nama ýazgynyň üsti bolsa kese çyzyk bilen çyzylýar, görkezilen bellik bilen baglylykda ýazgyny ýatyran adam we wezipeli adam tarapyndan gol çekilmelidir hem-de möhür bilen berkidilmelidir.

Şol bir wagtyň özündenama ýazgynyň “Bellikler üçin” diýlen setirinde haçan we haýsy kazyýet tarapyndan çözügüt çykarylandygyny görkezmek bilen bellik edilýär.

Beýleki halatlarda hem kazyýetiň çözüdi boýunça nama ýazgylaryny ýatyrnak şunuň ýaly tertipde geçirilýär.

RÝNÝ edarasy tarapyndan nama ýazgynyň ýatyrylmagy barada RÝNÝ Merkezi arhiwine habar berilýär, ol hem nama ýazgynyň ikinji nusgasyna şunuň ýaly tertipde bellik edýär.

Nikanyň bozulandygy hakynda nama ýazgysy ýatyrylan halatynda nika baglaşylandygy hakynda nama ýazgysynyň birinji we ikinji nusgalarynda degişli bellikler edilýär.

123. Nika Türkmenistanyň Maşgala kodeksiniň 22-nji maddasynyň ikinji bölegine laýyklykda şu halatlarda bes edilýär:

- 1) är-aýalyň biri ölende ýa-da kazyýet tarapyndan är-aýalyň biri ölen diýlip yglan edilende;
- 2) nikanyň bozulmagy bellige alnanda;
- 3) nikany hakyky däl diýip ykrar etmek hakynda kazyýetiň çözüdi kanuny güýje girende.

V. Atalygyň anyklanylandygyny döwlet tarapyndan bellige alynmagy

124. Çaga babatda atalygy anyklamak ata-enäniň RÝNÝ edarasyna berýän bilelikdäki arzasy esasynda, ýa-da kazyýetiň çözüdi boýunça, ejesi ölende, ejesiniň kämillik ukyby ýok diýlip ykrar edilende, ol ata-enelik hukuklaryndan mahrum edilende, ejesiniň bolýan ýa-da onuň ýaşayan ýerini anyklamak mümkin bolmadyk halatlarynda bolsa çaganyň kakasynyň arzasy boýunça geçirilýär.

125. Çaganyň ejesi bilen nikada durmaýan adamyň çaga babatda atalygy anyklamak, bu adamyň we çaganyň ejesiniň RÝNÝ edarasyna bilelikdäki arzasy esasynda, ejesi ölende, ejesiniň kämillik ukyby ýok diýlip ykrar edilende, ol ata-enelik hukuklaryndan mahrum edilende, ejesiniň bolýan ýa-da onuň ýaşayan ýerini anyklamak mümkin bolmadyk halatlarynda bolsa çaganyň atalygynyň anyklanylmagy isleýän adamyň arzasy esasynda, eger çaga on sekiz ýaşa ýetmedik bolsa, hossarlyk we howandarlyk edarasynyň razylygy bilen, şeýle razylyk bolmadyk mahalynda bolsa – kazyýetiň çözüdi esasynda geçirilýär.

Eger çaganyň atalygyny anyklamak isleýän adamyň RÝNÝ edarasyna gelmäge mümkinçiligi bolmasa, onda ol atalygy anyklamak hakynda arzany iberip biler. Şu halatda ol adamyň arzadaky golunyň hakykydygyna kepillendiriş tertibinde güwä geçilen bolmalydyr.

Şu halatlarda atalygyň anyklanylandygy hakynda nama ýazgysynyň «Bellikler üçin» diýlen setirinde çaganyň atalygyny anyklamak isleýän adamyň goly kim tarapyndan we haçan güwä geçilendigi görkezilýär.

126. Atalygyň anyklanylandygyny döwlet tarapyndan bellige almak ata-enesiniň biriniň ýaşayan ýerindäki ýa-da çaganyň dogluşy döwlet tarapyndan bellige alnan ýerindäki ýa-da atalygy anyklamak hakynda ýa-da atalygy bolanlygynyň faktyny takyklamak hakynda kazyýetiň çözüdiniň çykarylan ýerindäki RÝNÝ edarasyna geçirilýär.

Çaganyň ata-enesiniň (olaryň biriniň) ýaşayan ýeri boýunça ýazga almak ýa-da bolýan ýeri boýunça bellige almak halatynyň ýokdugy çaganyň atalygynyň anyklanylandygyny döwlet tarapyndan bellige almakdan ýüz döndermek üçin esas bolup hyzmat edip bilmez. Şu halatda çaganyň atalygynyň anyklanylandygyny bellige almak çaganyň dogluşynyň döwlet tarapyndan bellige alnan ýerindäki ýa-da atalygy anyklamak hakynda ýa-da atalygy takyklamak hakynda kazyýetiň çözüdiniň çykarylan ýerindäki RÝNÝ edarasyna geçirilýär.

127. Atalygy anyklamak ýa-da atalygyň ykrar edilendigini takyklamak hakynda kazyýetiniň çözüdiniň esasynda atalygyň anyklanylandygyny döwlet tarapyndan bellige almak, çaganyň ejesiniň (kakasynyň) ýa-da çaganyň hossarynyň (howandarynyň), ýa-da çaga eklenjinde durýan adamyň ýa-da on sekiz ýaş a ýeten çaganyň özüniň arzasy boýunça geçirilýär.

Eger ol adamyň şeýle arzany bermek üçin RÝNÝ edarasyna gelmäge mümkinçiligi bolmasa, onda ol atalygyň anyklanylandygyny döwlet tarapyndan bellige almak hakynda arzany iberip biler. Şu halatda şol adamyň arzadaky golunyň hakykydygyna kepillendiriş tertibinde güwä geçilen bolmalydyr.

Atalygy anyklamak hakynda arza ýa-da kazyýetiň çözüdi RÝNÝ edarasy tarapyndan ýörite Atalygy anyklamak hakynda arzalaryň we kazyýetiň çözümleriniň bellige alyş kitapçasyna bellige alynýar.

128. On sekiz ýaş a ýeten adamyň atalygynyň anyklanylmagyna diňe onuň razylygy bilen, eger ol kazyýet tarapyndan kämillik ukyby ýok diýlip ykrar edilen bolsa, onuň hossarynyň ýa-da hossarlyk we howandarlyk edarasynyň razylygy bilen ýol berilýär.

Şu halatda ata-enäniň atalygy anyklamak hakyndaky arzasyna atalygynyň anyklanylmagy üçin kämillik ýaşyna ýeten adamyň ýazmaça razylygy hökman goşulýar. Şeýle razylyk şol adamyň aýratyn arzasyna ýa-da onuň ata-enesiniň bilelikdäki arzasyna ýa-da kakasynyň arzasyna goýan goly bilen beýan edilip bilner. Şol bir wagtyň özünde kämillik

ýaşyna ýeten raýat kakasynyň familiýasyny kabul etmegi ýa-da ejesiniň familiýasynda galmagy isleýändigini görkezýär. Bu barada atalygyň anyklanylandygy hakynda nama ýazgynyň “Bellikler üçin” diýlen setirinde degişli bellik edilýär.

129. Eger çaganyň Dogluş hakynda şahadatnamasynda kakasy baradaky ýazgy bar bolsa, RÝNÝ edarasynyň atalygy anyklamak hakyndaky arzany kabul etmäge haky ýokdur. Şu halatda atalygy anyklamak hakyndaky arza gelip gowşan mahaly RÝNÝ edarasy çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysy boýunça kakasy barada öň girizilen maglumatlaryň esaslydygyny barlamalydyr.

Kakasy baradaky ýazgy nika baglaşylandygy ýa-da atalygyň anyklanylandygy hakynda nama ýazgylary esasynda ýazylan halatynda, dogluş hakynda nama ýazgydan kakasy hakyndaky maglumatlary aýyrmak baradaky meseläni kazyýet tarapyndan çözülýänçä atalygyň anyklanylmagyny döwlet tarapyndan bellige almakdan ýüz dönderilmelidir.

130. Kazyýet tertibinde kämillik ukyby ýok diýlip ykrar edilen adamyň arzasy boýunça, şeýle hem şol kämillik ukyby ýok adamyň hossarynyň arzasy boýunça atalygyň anyklanylmagyna ýol berilmeýär.

131. Eger çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysy ýitirilen bolsa, şonda atalygyň anyklanylmagy bellige almak diňe ol bellenen tertipde dikeldilenden soň mümkindir.

132. Çaganyň atalygyny anyklamak hakynda ata-enesiniň bilelikdäki arzanyň berilmegi çaga doglandan soň mümkin däl ýa-da kynçylykly diýip çak etmäge esas berýän ýagdaýlar bolan mahalynda (ata-enäniň biriniň agyr kesellemegi, uzak wagtlap iş sapary ýa-da ekspedisiýa, başga ýere hemişelik ýaşamaga geçilmegi we başgalar), dünýä injek çaganyň atalygyny anyklamak isleýän biri-biri bilen nikada durmaýan adamlar şeýle arzany RÝNÝ edarasyna enäniň göwreli wagtynda bermäge haklydyrlar. Bu ýagdaý lukmançylyk güwänama bilen tassyklanylmalydyr.

Şeýle arza olaryň biriniň ýaşayan ýerindäki RÝNÝ edarasyna berilýär hem-de umumy esaslarda arzalary bellige alyş kitapçasynda bellige alynýar we saklanylýar. Çaga doglandan soň ata-enesiniň atalygyň anyklanylmagyny döwlet tarapyndan bellige almak üçin täze arzanyň berilmegi talap edilmeýär. Eger deslapdan berlen arza çaganyň ata-enesiniň, ýa-da olaryň biri tarapyndan soňra yzyna alynmasa, RÝNÝ edarasy tarapyndan dogluşy döwlet tarapyndan bellige almak bilen bir wagtyň özünde atalygyň anyklanylmagyny döwlet tarapyndan

bellige almagy geçirilýär. Ata-enesiniň ýa-da olaryň biri tarapyndan ýatyrylan arza RÝNÝ edarasynnda galýar, oňa «Arza hakyky däl diýlip hasap edilýär» diýlen bellik edilýär, ol arzany ýatyran adamyň goly bilen tassyklanylýar ýa-da onuň gelip bilmedik halatynda ýazmaça arzasy bilen tassyklanylýar, şol arzadaky goluň hakykydygyna kepillendiriş tertibinde güwä geçilmelidir.

Eger çaganyň ejesiniň ýa-da kakasynyň ýaşayan ýeriniň üýtgedilmegi bilen baglylykda dogluşy we atalygyň anyklanylmagy döwlet tarapyndan bellige almak başga RÝNÝ edarasynnda amala aşyrylýan bolsa, şonda şol edaranyň haýyşy boýunça deslapdan berlen arzany kabul eden RÝNÝ edarasy arzany degişliligi boýunça iberýär.

133. Atalygy anyklamak hakynda arza çaganyň Dogluş hakynda şahadatnamasy goşulmalydyr. Eger atalygy anyklanylmagy döwlet tarapyndan bellige almak, çaganyň dogluşy döwlet tarapyndan bellige almak bilen bir wagtyň özünde geçirilýän bolsa, şonda Dogluş hakynda şahadatnama goşulmaýar.

134. Çaganyň kakasynyň arzasy esasynda atalygy anyklanylmagy döwlet tarapyndan bellige almak şu halatlarda geçirilýär:

çaganyň ejesi ölende;

çaganyň ejesi kämillik ukyby ýok diýlip ykrar edilende;

eje ata-enelik hukugyndan mahrum edilende;

çaganyň ejesiniň bolýan ýerini ýa-da onuň ýaşayan ýerini anyklamak mümkin bolmasa.

Şu halatlarda şu aşakdaky resminamalar arza goşulýar:

eje ölen ýa-da eje ölen diýlip yglan edilen halatynda, ölüm hakynda şahadatnama ýa-da ejäni ölen diýip yglan etmek baradaky kazyýetiň kanuny güýje giren çözüdiniň nusgasy;

eje kämillik ukyby ýok diýlip ykrar edilen halatynda ýa-da eje ata-enelik hukugyndan mahrum edilen halatynda, kazyýetiň kanuny güýje giren çözüdiniň nusgasy;

çaganyň ejesiniň bolýan ýerini ýa-da onuň ýaşayan ýerini anyklamak mümkin bolmadyk halatynda, ejäni nam-nyşansyz ýiten diýip ykrar etmek hakyndaky kazyýetiň kanuny güýje giren çözüdiniň nusgasy ýa-da içeri işler edarasynyň güwänamasy.

Atalygyň anyklanylandygy hakynda nama ýazgynyň «Bellikler üçin» diýen setirinde arzanyň ýanyna goşulýan, ejäniň ölümni tassyklaýan resminama, ony kämillik ukyby ýok diýip ykrar etmek ýa-da ata-enelik hukuklaryndan mahrum etmek, ýa-da onuň bolýan ýeriniýa-da

ýaşaýan ýerini anyklamagyň mümkin däldigi hakyndaky kazyýetiň çözüdi ýa-da resminama görkezilýär.

Kakanyň arzasy boýunça atalygy anyklanylandygy döwlet tarapyndan bellige alnan mahaly bu barada habarnama hossarlyk we howandarlyk edarasyna üç iş gün möhletde iberilýär.

135. Atalygyň anyklanylandygy döwlet tarapyndan bellige almak atalygy anyklamak ýa-da atalygyň ykrar edilendiginiň faktyny takyklamak hakynda kazyýetiň kanuny güýje giren çözüdi esasynda hem geçirilýär.

Atalygyň anyklanylandygy hakynda nama ýazgysy düzülen mahaly kakasy baradaky maglumatlar kazyýetiň çözüdine laýyklykda ýa-da hödürlenen resminamalaryň esasynda görkezilýär.

136. Dogluş we atalygy anyklamak bir wagtyň özünde bellige alynýan mahaly dogluş hakynda we atalygyň anyklanylandygy hakynda nama ýazgylary düzülýär. Şunda dogluş hakynda nama ýazgysynda çaganyň familiýasy ejäniň familiýasy boýunça, onuň atasynyň ady we kakasy hakyndaky maglumatlar bolsa atalygy anyklamak hakynda ata-enesiniň bilelikdäki arzasyna ýa-da kakasynyň arzasyna laýyklykda görkezilýär. Eger çaganyň ata-enesi çaga kakasynyň familiýasyny bermek islese, şonda atalygy anyklamak hakyndaky nama ýazgysynyň esasynda dogluş hakynda nama ýazgysyna düzediş girizilýär.

137. Ata-enesiniň bilelikdäki arzasy boýunça atalygyň anyklanylandygy döwlet tarapyndan bellige alnan mahaly çaganyň familiýasy ata-enesiniň ylalaşmagy boýunça, ylalaşyk bolmadyk mahaly bolsa hossarlyk we howandarlyk edarasynyň çözüdi boýunça kesgitlenilýär.

Kakanyň arzasy boýunça atalygyň anyklanylandygy döwlet tarapyndan bellige alnan mahaly çaganyň familiýasy onuň görkezmesi boýunça kesgitlenilýär.

Çaga atasynyň ady kakasynyň ady boýunça ýa-da kakasy hökmünde ýazylan adamyň ady boýunça dakylýar.

Çaganyň atasynyň ady, şol sanda kämillik ýaşyna ýeten çagalar babatda hem kakasynyň ady boýunça üýtgedilýär.

138. Atalygyň anyklanylandygy hakynda nama ýazgyda ejesi hakyndaky maglumatlar çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysynyň ýa-da şahadatnamasynyň esasynda, şol sanda haçan-da şol eje atalygyň anyklanylandygyny döwlet belligine alynýança nika baglaşan we äriň familiýasyny alan hem bolsa görkezilýär. Şeýle halatda atalygyň anyklanylandygy hakynda nama ýazgynyň «Bellikler üçin» diýen

setirinde nika baglaşmagyň döwlet belligine alnan ýeri, nama ýazgysynyň belgisi we senesi, şeýle hem ejäniň nika baglaşmagy bilen baglanyşykly berlen familiýasy görkezilýär.

139. Eger çaganyň ata-enesi atalygyň anyklanylandygy döwlet tarapyndan bellige alnandan soň nika baglaşan we nika baglaşylan mahaly eje äriň familiýasyny kabul eden bolsa, şeýle halatlarda çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysynda ejäniň familiýasyny üýtgetmek nika baglaşylandygy hakynda nama ýazgysy esasynda netijenama düzülmezden geçirilýär.

140. Atalygyň anyklanylmagy döwlet tarapyndan bellige alnanda RÝNÝ edarasy atalygyň anyklanylandygy hakynda nama ýazgysyny düzýär we şol günüň özünde çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysyna üýtgetmeleri girizýär we täze Dogluş hakynda şahadatnamany berýär. Öňki Dogluş hakynda şahadatnama bellenen tertipde ýok edilýär.

Eger çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysy başga ýerde bolsa, onda ýazgynyň birinji nusgasynyň ýerleşýän ýerindäki RÝNÝ edarasy tarapyndan atalygyň anyklanylandygy döwlet tarapyndan bellige alynmagy bilen baglanyşykly çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysyna zerur üýtgetmeleri girizmek we täze Dogluş hakynda şahadatnamany ibermek barada habarnama iberilýär. Habarnamany alan RÝNÝ edarasy şol habarnamanyň esasynda dogluş hakynda nama ýazgysyna zerur üýtgetmeleri girizýär we täze Dogluş hakynda şahadatnamany RÝNÝ edarasyna iberýär ýa-da ata-enesine berýär. Şol bir wagtyň özünde RÝNÝ edarasy dogluş hakynda nama ýazgysynyň ikinji nusgasyna üýtgetmeleri girizmek üçin RÝNÝ Merkezi arhiwine habarnama iberýär.

141. Öz aralarynda nikada durmaýan adamlardan çagasy doglan halatynda we olaryň bilelikdäki arzasy ýa-da çaganyň kakasynyň arzasy bolmadyk mahaly çaganyň ata-enesiniň biriniň ýa-da hossarynyň (howandarynyň) arzasy boýunça ýa-da çaga eklenjinde bolan adamyň arzasy boýunça ýa-da on sekiz ýaşa ýeten çaganyň öz arzasy boýunça kazyýet tertibinde atalyk anyklanýar.

142. Özünü çaganyň kakasy diýip boýun alan, ýöne çaganyň ejesi bilen nikada durmaýan adam ölen halatynda atalygyň ykrar edilmegi Türkmenistanyň raýat iş ýörediş kanunçylygyna laýyklykda kazyýet tertibinde takyklanylýp bilner.

143. Atalygyň anyklanylmagy bilen baglanyşykly kämillik ýaşyna ýeteniň familiýasy üýtgän mahaly nika baglaşylandygy hakynda we dogluş hakynda nama ýazgylarynda onuň äriň (aýalynyň) we

çagalarynyň familiýasy üýtgedilýär. Üýtgetmeleri girizmek üçin atalygyň anyklanylandygy hakynda nama ýazgysy esas bolup durýar.

144. Atalygy anyklamak ýa-da atalygyň ykrar edilendigini takyklamak hakynda kazyýetiň çözüdi ýatyrylan halatynda atalygy anyklamak baradaky nama ýazgysy RÝNÝ edarasy tarapyndan ýatyrylýar.

Atalygy anyklamak ýa-da atalygyň ykrar edilendigini takyklamak hakynda kazyýetiň öň çykaran çözüdini ýatyrnak hakynda, şeýle hem atalygyň anyklanylandygy hakynda nama ýazgynyň hakyky dældigini ykrar etmek hakynda kazyýetiň kanuny güýje giren çözüdiniň nusgasy alnan mahaly nama ýazgynyň ýüz tarapynda, ýokarsynda «Ýazgy ýatyryldy» diýlip görkezilýär, nama ýazgynyň üsti bolsa kese çyzyk bilen çyzylýar, görkezilen bellik ýazgyny ýatyrnan adam we wezipeli adam tarapyndan gol çekilmelidir hem-de möhür bilen berkidilmelidir.

Şol bir wagtyň özünde nama ýazgysynyň “Bellikler üçin” diýlen setirinde haçan we haýsy kazyýet tarapyndan çözügüt çykarylandygyny görkezmek bilen bellik edilýär.

Şol nama ýazgysynyň ýatyrylandygy barada RÝNÝ Merkezi arhiwine habar berilýär, ol bolsa şunuň ýaly tertipde şol ýazgylaryň ikinji nusgalaryny ýatyrýar.

Atalygyň anyklanylandygy hakynda nama ýazgysynyň ýatyrylandygy hakynda çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysynyň ýerleşýän ýerindäki RÝNÝ edarasyna habar berilýär, ol bolsa dogluş hakynda nama ýazgysyndaky ilkibaşdaky maglumatlary dikeltmek bilen, degişli bellik etmelidir. Edilen bellik barada RÝNÝ Merkezi arhiwine habar berilýär.

Şu halatda öň çaganyň kakasy diýlip ýazylyan adama gaýtadan Dogluş hakynda şahadatnama berilmeýär.

145. Türkmenistanda atalygy anyklamak we atalyk barada jedel gozgamak, çaganyň ata-eneleriniň raýatlygyna we olaryň ýaşayan ýerine garamazdan, Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda geçirilýär.

Haçan-da Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda RÝNÝ edaralarynda atalygyň anyklanylmagyna ýol berilýän halatlarda, çaganyň Türkmenistanyň çäginde daşarda ýaşayan ata-eneleriniň iň bolmanda biri Türkmenistanyň raýaty bolup durýan bolsa, atalygyň anyklanylmagy hakynda arza bilen Türkmenistanyň diplomatik wekilhanalary ýa-da konsulluk edarasyna ýüz tutmaga haklydyr.

VI. Çagany perzentlige alynmagynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy

146. Çagany perzentlige almak ony perzentlige almak isleýän adamyň arzasynyň, hossarlyk we howandarlyk edaralarynyň taýýarlan resminamalarynyň hem-de häkimiň çözüdi esasynda perzentlige alýanyň ýa-da perzentlige alynýan çaganyň ýaşayan ýeri boýunça geçirilýär.

Çaganyň perzentlige alynmagy diňe kämillik ýaşyna ýetmedik çaga babatda we onuň iň gowy bähbitleri üçin ýol berilýär.

Käbir halatlarda perzentlige alanyň we perzentlige alynýanyň arasynda ata-ene bilen çaganyň arasyndaky ýaly gatnaşyklaryň hakykatdan hem öň bardygy kazyýet tarapyndan anyklanylsa, kämillik ýaşyna ýetenden soň hem adamy perzentlige almak geçirilip bilner.

147. Hossarlyk we howandarlyk edaralary perzentlige almak hakynda çözüti çykarylan gününden başlap, üç günün dowamynda çagany perzentlige almak hakynda çözüdiň çykarylan ýerindäki RÝNÝ edarasyna bu çözütden göçürmäni ibermäge borçludyr.

148. Çagany perzentlige almak hakynda çözüdiň çykarylan ýerindäki RÝNÝ edarasy şeýle çözüdiň we perzentlige alanlaryň (olaryň biriniň) ýa-da hossarlyk we howandarlyk edarasynyň arzasy esasynda çaganyň perzentlige alynmagyny döwlet tarapyndan bellige alynmagyny geçirýär.

Eger perzentlige almak öň bellige alynmadyk bolsa, aýratyn halatlarda häkimiň perzentlige almak hakynda çözüdi boýunça çaganyň ata-enesinde çaga baradaky hukuklar we borçlar ol kämillik ýaşyna ýetýänçä saklanyp galanda, çaganyň ata-enesiniň arzasy boýunça bellige alnyp bilner.

Çaganyň perzentlige alynmagyny döwlet tarapyndan bellige alynmagy hakynda arza RÝNÝ edarasy tarapyndan ýörite Perzentlige alynmagyny döwlet tarapyndan bellige alynmagy hakyndaky arzalary bellige alyş kitapçasynynda bellige alynýar.

149. Çagany perzentlige alynmagyny döwlet tarapyndan bellige almak üçin ýüz tutýan tarapyndan häkimligiň wezipeli adamyň goly we möhüri bilen berkidilen häkimiň çagany perzentlige almak hakynda çözüdiniň nusgasyny, çaganyň Dogluş hakynda şahadatnamasyny, perzentlige alýanlaryň pasporty (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamasy), eger nika baglaşylmagy döwlet tarapyndan bellige alnan bolsa, nika baglaşylandygy hakynda şahadatnamany bermelidir.

150. Çagany perzentlige almak hakynda çözüdi çykarylandan soň, möhletiniň geçmegine we bellige alyş pursatyna çenli çaganyň ýeten ýaşyna garamazdan RÝNÝ edarasy çagany perzentlige alynmagyny döwlet tarapyndan bellige almaga borçludyr.

151. RÝNÝ edarasy perzentlige alynmagy hakynda nama ýazgynyň esasynda çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysyna degişli düzedişleri girizýär we çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysynyň ikinji nusgasyna degişli üýtgetmeleriň girizilmegi hakyndaky habarnamany RÝNÝ Merkezi arhiwine iberýär. Perzentlige alýanlara çaganyň täze Dogluş hakynda şahadatnama berilýär, öňki Dogluş hakynda şahadatnama bolsa RÝNÝ edarasy tarapyndan yzyna alynýar we bellenen tertipde ýok edilýär.

152. Dogluş hakynda nama ýazgysy başga ýerde ýerleşýän halatynda, şol ýazgynyň birinji nusgasynyň ýerleşýän ýerindaki RÝNÝ edarasyna perzentlige alynmagyny döwlet tarapyndan bellige alynmagy bilen baglanyşykly üýtgetmeleriň girizilmegi we täze Dogluş hakynda şahadatnamanyň iberilmegi hakyndaky habarnama ýüz tutulan RÝNÝ edarasy tarapyndan iberilýär.

Dogluş hakynda nama ýazgynyň ýerleşýän ýerindaki RÝNÝ edarasy habarnamany alyp, dogluş hakynda nama ýazgysyna zerur üýtgetmeleri girizýär we perzentlige alýana gowşurmak üçin täze Dogluş hakynda şahadatnamany habarnamany ýollan RÝNÝ edarasyna iberýär ýa-da perzentlige alanlara berýär. Şol bir wagtyň özünde bu RÝNÝ edarasy RÝNÝ Merkezi arhiwine şonuň ýaly üýtgetmeleri dogluş hakynda nama ýazgysynyň ikinji nusgasyna girizmek üçin habarnama iberýär.

153. Perzentlige alnan çaganyň familiýasy, ady we atasynyň ady saklanyp galýar.

Perzentlige alanyň haýyşy boýunça perzentlige alnan çaga perzentlige alanyň familiýasy boýunça ýa-da perzentlige alanyň ady boýunça, ýa-da perzentlige alnan çaganyň atasynyň ýa-da babasynyň ady boýunça familiýa berlip bilner, atasynyň ady bolsa – perzentlige alanyň ady boýunça berlip bilner. Perzentlige alanyň haýyşy boýunça perzentlige alnan çaganyň ady hem üýtgedilip bilner.

154. Eger perzentlige alan är-aýalyň familiýalary dürli bolsa, onda olaryň ylalaşmagy boýunça perzentlige alnan çaga olaryň biriniň familiýasy berilýär.

Perzentlige alan zenanyň haýyşy boýunça çaga onuň familiýasy berlip bilner, atasynyň ady bolsa, haçan-da çaganyň kakasynyň çaga

babatda hukuklary we borçlary saklanyp galýan ýagdaýlardan başga halatlarda, perzentlige alnan çaganyň kakasy hökmünde görkezilen adamyň ady boýunça berlip bilner.

155. Çaga nikada durmaýan adam tarapyndan perzentlige alnan mahalynda, onuň haýyşy boýunça çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysyna perzentlige alnan çaganyň kakasynyň (ejesiniň) familiýasy, ady we atasynyň ady şol adamyň görkezmesi boýunça ýazylyp bilner.

156. On ýaşa ýeten çaga perzentlige alnanda, şu bölümiň ikinji bendinde görkezilen ýagdaýlardan başga halatlarda çaganyň familiýasyny, adyny we atasynyň adyny üýtgetmek diňe onuň razylygy bilen geçirilýär.

Eger perzentlige almak hakynda arza berilýänçä çaga perzentlige alýanyň maşgalasynda ýaşan we ony atasy (enesi) diýip hasaplaýan bolsa, kadadan çykma hökmünde perzentlige almak perzentlige alynýan çaganyň razylygyny almazdan geçirilip bilner.

Perzentlige alnan çaganyň familiýasyny, adyny we atasynyň adyny üýtgetmek barada çaganyň perzentlige almak hakynda çözütdä görkezilýär.

157. Perzentlige alnan çaganyň familiýasynyň, adynyň we atasynyň adynyň üýtgeýändigini barada, şeýle hem onuň ata-enesi hakyndaky maglumatlar çagany perzentlige almak hakynda çözüdine laýyklykda ýazylýar.

Täze dogluş hakynda nama ýazgysy düzülen halatynda ýüz tutýana perzentlige alnan çaganyň täze Dogluş hakynda şahadatnamasy berilýär.

158. Çaganyň täze dogluş hakyndanama ýazgysy düzülenden soň, RÝNÝ edarasy onsenenama günüň dowamynda perzentlige alynmagy hakynda nama ýazgysynyň ilkinji nusgasy bolan RÝNÝ edarasyna we ilkinji dogluş hakynda nama ýazgysy ýerleşýän ýerindäki RÝNÝ edarasyna habarnama ibermelidir. Şeýle habarnamany almak bilen ilkinji dogluş hakynda nama ýazgysynyň ýerleşýän ýerindäki RÝNÝ edarasy onsenenama gününde ýokarda görkezilen nama ýazgylaryna zerur üýtgetmeleri girizmelidir, dogluş hakynda nama ýazgynyň «Bellikler üçin» diýlen setirinde bolsa täze dogluş hakynda nama ýazgynyň düzülen ýerini, onuň belgisini we senesini, perzentlige almak hakynda çözüdiň çykarylan ýerini, çözüdiň belgisini we senesini görkezmelidir.

Şol ýazgylaryň ikinji nusgalarynyň ýerleşýän ýeri boýunça RÝNÝ Merkezi arhiwine olara şonuň ýaly üýtgetmeleri girizmek üçin habarnama iberilýär.

159. Çagany perzentlige almagyň syrny saklamak üçin, perzentlige alanyň haýyşy boýunça perzentlige alnan çaganyň doglan senesi doglan gününden üç aýdan köp bolmadyk wagta üýtgedilip bilner, şeýle-de onuň doglan ýeri hem üýtgedilip bilner.

Perzentlige alnan çaganyň doglan senesiniň üýtgedilmegine diňe bir ýaşa ýetmedik çaga perzentlige alnanda rugsat berilýär. Şunda onuň doglan senesi çaganyň doglan gününden öň we soň üç aýdan köp bolmadyk wagta üýtgedilip bilner.

Perzentlige alnan çaganyň doglan senesiniň we (ýa-da) ýeriniň üýtgedilendigi barada, çagany perzentlige almak hakynda çözütdä görkezilýär.

Çagany perzentlige almak hakynda çözüdi esasynda perzentlige alnan çaganyň doglan senesi üýtgedilen mahaly RÝNÝ edarasy dogluş hakynda nama ýazgysynda çaganyň doglan senesini üýtgedýär.

Çagany perzentlige almak hakynda çözüdi esasynda çaganyň doglan senesi çaganyň doglan gününden öň üýtgedilen halatynda, RÝNÝ edarasy doglan senesini dogluş hakynda nama ýazgyda üýtgedende, zerur halatlarda dogluş hakynda nama ýazgynyň çaganyň dogluşyndan öň düzülen bolmazlygy üçin, dogluş hakynda nama ýazgynyň döwlet tarapyndan bellige alnan gününü üýtgedip biler.

160. Çagany perzentlige almak hakynda çözüdine laýyklykda perzentlige alnanyň doglan ýeri üýtgän mahaly, perzentlige alýanlaryň haýyşy boýunça perzentlige almak hakynda çözütdä görkezilen doglan ýerindäki RÝNÝ edarasy tarapyndan çaganyň täze dogluş hakynda nama ýazgysyny düzülýär.

Perzentlige alanlar şunuň ýaly arza bilen perzentlige alynmagyny döwlet tarapyndan bellige alan RÝNÝ edarasyna ýüz tutýarlar, ol bolsa häkimiň çözüdine laýyklykda täze dogluş hakynda nama ýazgysyny düzmeli RÝNÝ edarasyna habarnama iberýär. Bu ýazgy şol ýylyň dogluş hakynda dikeldilen namalarynyň döwlet tarapyndan bellige alyş kitabynda düzülýär we dogluş hakynda dikeldilen nama ýazgynyň «Ýazgyny döwlet tarapyndan bellige almaga esas» diýlen setirinde esas hökmünde şular görkezilýär: perzentlige almak hakynda çözüdiniň çykarylan ýeri we senesi, perzentlige alynmagyny döwlet tarapyndan bellige alan RÝNÝ edaranyň ady, perzentlige alynmagy hakynda nama ýazgysynyň belgisi we senesi.

Dogluş hakynda dikeldilen nama ýazgynyň «Bellikler üçin» diýlen setirinde ilkinji dogluş hakynda nama ýazgysynyň ýerleşýän ýeri, belgisi we senesi görkezilýär.

161. Perzentlige alanlaryň haýyşy boýunça çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysyna olar perzentlige alnan çaganyň ata-enesi hökmünde ýazylyp bilner.

Şeýle ýazgynyň ýazylmagynyň zerurlygy hakynda çagany perzentlige almak hakynda çözütdä görkezilýär.

162. Eger çagany perzentlige almak hakynda Türkmenistanyň Maşgala Kodeksiň 108-nji maddasyna laýyklykda çykarylan çözütdä perzentlige alnan çaganyň ata-enesi bilen (olaryň biri bilen) şahsy emläk däl we emläk gatnaşyklaryny saklap galýandygy hakynda görkezilen bolsa, ata-enesi (olaryň biri) hakynda, çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysyna girizilen maglumatlar üýtgedilmäge degişli däldir.

Eger çaganyň kakasynda onuň hukuklary we borçlary saklanyp galmaýan bolsa ýa-da dogluş hakynda nama ýazgysynda kakasy baradaky maglumatlar ýok bolsa, şonda perzentlige alan ejäniň ýazmaça arzasy boýunça kakasy baradaky maglumatlar RÝNÝ edarasynyň tarapyndan Türkmenistanyň Maşgala Kodeksiniň 70-nji maddasynyň üçünji böleginde göz önünde tutulan tertipde görkezilip bilner.

163. Häkim tarapyndan perzentlige almak hakynda öň kabul edilen çözüde goşmaça hökmünde täze çözütdä çykarylan halatynda, şol çözüde laýyklykda perzentlige alanlar perzentlige alnan çaganyň ata-enesi hökmünde ýazylan halatynda ýa-da çaganyň familiýasy, ady we atasynyň ady, onuň doglan ýeri we senesi üýtgedilen bolsa, RÝNÝ edarasynyň çagany perzentlige alynmagy hakynda we onuň öň düzülen dogluş hakynda nama ýazgylaryna üýtgetmeleri girizmekden boýun gaçyrmaga haky ýokdur. Diňe perzentlige almak hakynda çözütdä çykaran häkimligiň şunuň ýaly goşmaça çözütdä çykarmaga haky bardyr.

Şu halatda RÝNÝ edarasynyň çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysyna degişli üýtgetmeleri girizýär we çaga täze Dogluş hakynda şahadatnama berýär.

164. RÝNÝ edarasyna perzentlige almak hakynda çözüdi gelip gowşan mahaly perzentlige alynmagyny döwlet tarapyndan bellige alynmagy hökmandyr. Eger häkimiň çözüdinde onuň Türkmenistanyň Maşgala Kodeksiniň 106-njy, 107-nji, 116-njy we 117-nji maddalary bozulyp çykarylandygy RÝNÝ edarasyna mälim bolsa, (ýagny, çaga perzentlige almak hakynda çözüdi çykarylan pursaty on sekiz ýaş aýeten bolsa, (şu Düzgünnamanyň 146-njy bölüminiň üçünji bendinde göz önünde tutulan muňa girmeyär) ýa-da çaganyň familiýasy we atasynyň ady dakylmagy ýa-da çaganyň doglan ýeri we senesi Türkmenistanyň kanunçylygy bozulyp kesgitlenilen bolsa) perzentlige

almak hakyndaky resminamalar garşylyknama çykarmak üçin prokurora iberilýär.

165. Çaganyň perzentlige alynmagyň hakyky däl diýip ykrar etmek, şeýle hem çagany perzentlige almagyň ýatyrnak kazyýet tertibinde geçirilýär.

Çagany perzentlige almagyň hakyky däl diýlip ykrar edilmegi ýa-da perzentlige almagyň ýatyrylmagy hakynda çözüň kanuny güýje giren gününden başlap, üç iş gününüň dowamynda kazyýet çözüň nusgasyny çaganyň perzentlige alynmagy döwlet tarapyndan bellige alnan ýerindäki RÝNÝ edarasyna iberilýär.

166. Çagany perzentlige almagyň hakyky däl diýlip ykrar edilmegi ýa-da perzentlige almagyň ýatyrylmagy hakynda kanuny güýje giren çözüň esasynda perzentlige alynmagy hakynda nama ýazgy ýatyrylýär.

Çagany perzentlige alynmagyň hakyky däl diýlip ykrar edilen halatynda kazyýetiň kanuny güýje giren çözüňiniň nusgasy esasynda perzentlige alynmagy döwlet tarapyndan bellige alan RÝNÝ edarasy üç iş gününüň dowamynda çagany perzentlige alynmagy hakynda nama ýazgysyny ýatyrýär, çagany perzentlige almagyň ýatyrylan halatynda bolsa, onuň ýatyrylandygy barada bellik edýär.

Şu halatlarda çagany perzentlige alynmagy hakynda nama ýazgynyň ýüz tarapynda, ýokarsynda «Ýazgy hakyky däl diýlip ykrar edildi (ýatyryldy)» diýlip görkezilýär, nama ýazgynyň üsti bolsa kese çyzyk bilen çyzylýär, görkezilen bellik ýazgyny ýatyrnak adam we wezipeli adam tarapyndan gol çekilmelidir hem-de möhür bilen berkidilmelidir.

Şol bir wagtyň özünde nama ýazgynyň “Bellikler üçin” diýlen setirinde haçan we haýsy kazyýet tarapyndan perzentlige alynmagynyň hakyky däl diýlip ykrar edilendigi (ýatyrylandygy) hakynda çözüňiň çykarylandygyny görkezmek bilen bellik edilýär.

Çagany perzentlige alynmagy hakynda nama ýazgynyň ýatyrylmagy hakyndaky we perzentlige alynmagyň ýatyrylmagy hakyndaky habar çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysynyň birinji nusgalarynyň ýerleşýän ýerindäki RÝNÝ edarasyna iberilýär, ol bolsa üç iş gününüň dowamynda eger şol maglumatlar perzentlige alynmagy bilen baglanyşykly üýtgedilen bolsa, çaganyň ata-enesi hakyndaky, şeýle hem çaganyň özi hakyndaky (onuň familiýasy, ady, atasynyň ady, doglan ýeri we senesi) oň bar bolan maglumatlary nama ýazgysynda dikeldýär. Perzentlige almagy ýatyrnak hakynda kazyýetiň çözüňinde çagada perzentlige alynmagy bilen baglanyşykly oňa berlen adyň, atasynyň

adynyň we familiýanyň saklanyp galýandygy aýdylyp geçilýän bolsa, şeýle halatda bu maglumatlar üýtgedilmäge degişli däldir.

Çagany perzentlige alynmagy hakynda nama ýazgynyň we perzentlige almagyň ýatyrylmagy barada çagany perzentlige alynmagy hakynda hem-de dogluş hakynda nama ýazgylarynyň ikinji nusgalarynyň ýerleşýän ýeri boýunça RÝNÝ Merkezi arhiwine hem habar berilýär.

Eger perzentlige alynmagy hakynda çözüde laýyklykda perzentlige alnanyň doglan ýeri üýtgedilen bolsa, şunuň bilen baglanyşyklylykda çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysy düzülen bolsa, onda perzentlige alynmagynyň hakyky däl diýip ykrar etmek hakyndaky we perzentlige alynmagyny ýatyrmak hakyndaky habarnamanyň esasynda düzülen dogluş hakynda nama ýazgysynyň hem birinji, hem ikinji nusgasyna zerur üýtgetmeler girizilmelidir.

167. Çaganyň perzentlige alynmagy hakynda nama ýazgysy ýatyrylanda, RÝNÝ edarasy perzentlige alnan çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysynda çaga perzentlige alynmazdan öň ýazylan ilkibaşdaky maglumatlary dikeldýär we çaga täze Dogluş hakynda şahadatnama berýär. Şunda çaganyň familiýasy, ady we atasynyň ady kazyýetiň çözüdi esasynda ýazylýar.

Çagany perzentlige alana berlen çagany Perzentlige almak hakynda şahadatnama we çaganyň Dogluş hakynda şahadatnamasy RÝNÝ edarasy tarapyndan yzyna alynýar.

168. Türkmenistanyň çäginde daşarda hemişelik ýaşayan Türkmenistanyň raýatlarynyň, daşary ýurt raýatlarynyň we raýatlygy bolmadyk adamlaryň Türkmenistanyň raýaty bolup durýan çagany perzentlige almagy Türkmenistanyň Maşgala Kodeksiniň 204-nji maddasyna laýyklykda amala aşyrylýar.

VII. Familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmeginiň döwlet tarapyndan bellige alynmagy

169. On sekiz ýaşa ýeten adamyň familiýasynyň, adynyň, atasynyň adynyň üýtgedilmeginiň döwlet tarapyndan bellige alynmagy RÝNÝ edaralary tarapyndan geçirilýär.

170. Familiýasyny, adyny, atasynyň adynyň üýtgetmek isleýän adam familiýasynyň, adynyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakynda arzany, onuň hemişelik ýaşayan ýerindäki RÝNÝ edarasyna berýär. Ýokary we orta harby okuw mekdepleriniň harby talyplary, ýokary

okuw mekdepleriniň we orta hünär bilim edaralaryň talyplary arzany okaýan ýerlerinde ýerleşýän RÝNÝ edarasyna berip biler. Daşary ýurtlarda hemişelik ýaşaýan Türkmenistanyň raýatlary Türkmenistanyň diplomatik wekilhanalaryna ýa-da konsullyk edaralaryna arza berýärler.

Familiýasynyň, adynyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakynda arza RÝNÝ edarasy tarapyndan ýörite Familiýasynyň, adynyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakyndaky arzalary bellige alyş kitapçasynda bellige alynýar.

171. Familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakyndaky arza şular goşulmalydyr:

terjimehal;

dogluş hakynda şahadatnama;

eger ýüz tutýan nikada durýan bolsa, nika baglaşylandygy hakynda şahadatnama;

eger ýüz tutýanda kämillik ýaşyna ýetmedik çagalary bar bolsa, kämillik ýaşyna ýetmedik çagalaryň dogluş hakynda şahadatnamalary;

eger atalygyň anyklanylandygy döwlet tarapyndan bellige alnan halatynda, atalygyň anyklanylandygy hakynda şahadatnama;

eger çaganyň perzentlige alynmagynyň döwlet tarapyndan bellige alnan halatynda, perzentlige almak hakynda şahadatnama;

eger ýüz tutýan nikanyň bozulmagy bilen baglanyşykly özüne nikada durmaýan wagty göteren familiýasynyň berilmegini towakganama edýän bolsa, nikanyň bozulandygy hakynda şahadatnama;

ýüz tutýanyň familiýasynyň, adynyň, atasynyň adynyň üýtgedilmeginiň sebäpleri görkezilen düşündiriş haty;

ýüz tutýanyň familiýasynyň, adynyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegini haýyş etmegi bilen baglanyşykly sebäpleri tassyklaýan resminamalar;

ýüz tutýanyň pasportynyň (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamasynyň) nusgasy we eger ýüz tutýan özüne kakasynyň ýa-da ejesiniň (öweý kakasynyň ýa-da öweý ejesiniň we başgalaryň) familiýasyny, adyny, atasynyň adyny berilmegini haýyş edýän halatynda, ýüz tutýanyň ata-enesiniň (öweý kakasynyň ýa-da öweý ejesiniň we başgalaryň) pasportynyň (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamanyň) nusgasy;

fotosurat.

Harby gullukçylar ýokarda görkezilen resminamalardan başga hem familiýasynyň, adynyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegine harby gullugy

geçýän ýerindäki harby dolandyryş edarasýndan alnan razylygy bermelidir.

172. Arza kabul edilen mahaly hödürlenilen resminamalarda görkezilen maglumatlar barlanylýar.

Berlen arzada, hödürlenilen resmi namalarda bar bolan gapma-garşylyklar ýüz tutýan tarapyndan ýazmaça görnüşde düşündirilmelidir we zerur halatlarda düzedilmelidir.

Şol bir wagtyň özünde ýüz tutýana nädogry maglumatlaryň habar berlendigi üçin jogapkärçiligi barada RÝNÝ edarasy tarapyndan duýdurylýar.

173. Daşary ýurt döwletinde doglan ýa-da nika baglaşan Türkmenistanyň raýatларыnyň familiýasynyň, adynyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakynda arza garalan mahaly, Türkmenistanyň diplomatik wekilhanasyna ýa-da konsullyk edarasyna Türkmenistanyň RÝNÝ edarasy tarapyndan hem, daşary ýurt döwletleriniň ygtyýarly edaralary tarapyndan hem berlen resminamalar hödürlenilip bilner.

174. RÝNÝ edarasy arzada görkezilen maglumatlary ýüz tutýanyň resminamalary bilen deňeşdirip görmäge, familiýasynyň, adynyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi bilen baglanyşykly ýüze çykyp biljek ýagdaýlary we hususan-da, birnäçe resminamalary çalyşmagyň zerur boljakdygyny oňa düşündirmäge, şeýle hem familiýasynyň, adynyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakyndaky mesele oňyn çözülen halatda döwlet pajynyň tölenilmelidigi barada duýdurmaga borçludyr.

175. RÝNÝ edarasy familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakyndaky meseläni dogry çözmek üçin dogluş hakynda nama ýazgysyndan göçürmesini, eger ýüz tutýan nikada durýan bolsa, nika baglaşylandygy hakynda nama ýazgysyndan göçürmesini we onuň kämillik ýaşyna ýetmedik çagalarynyň dogluş hakynda nama ýazgylaryndan göçürmelerini, degişli halatlarda bolsa perzentlige alynmagy, atalygyň anyklanylandygy, nikanyň bozulandygy hakynda we beýleki nama ýazgylarynyň göçürmelerini talap etmelidir.

Talap edilip alnan we hödürlenilen resminamalarda bar bolan gapma-garşylyklar düzedilmelidir. Resminamalarda bar bolan gapma-garşylyklaryň düzedilmegi mümkin bolmadyk halatynda RÝNÝ edarasy tarapyndan ýazmaça görnüşde düşündirilmelidir.

176. RÝNÝ edarasy diňe RÝNÝ edarasynyň arhiwinde ýa-da RÝNÝ Merkezi arhiwinde görkezilen nama ýazgylary bar bolan mahaly familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakyndaky arza garamaga haky bardyr. Eger bu nama ýazgylary ýitirilen ýa-da ýok

bolsa, diňe olar bellenen tertipde dikeldilenden soň arza garalyp bilner. Şu halatlarda RÝNÝ edarasy ýüz tutýana arzany we onuň ýanyna goşulan resminamalary gaýtaryp berýär hem-de oňa ýazgylary dikeltmegiň tertibini düşündirýär.

Daşary ýurt döwletinde doglan, nika baglaşan ýa-da başga raýat ýagdaýynyň namasynyň ýazgysy bellige alnan bolsa Türkmenistanyň raýatlarynyň familiýasynyň, adynyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakyndaky arza garamak diňe Türkmenistanyň diplomatik wekilhanalarynyň ýa-da konsullyk edaralarynyň üsti bilen daşary ýurt döwletleriniň ygtyýarly edaralarynda familiýasyny, adyny, atasynyň adyny üýtgetmek isleýän adamyň dogluş hakynda, nika baglaşylandygy hakynda ýa-da beýleki degişli namalarynyň ýazgylarynyň bardygy anyklanylandan soň geçirilýär.

177. Ýüz tutýanyň şahsyýetini anyklamak, şeýle hem familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegine derňewden, kazyýetden, alimentleri tölemekden boýun gaçyrmak maksady bilen ýa-da başga bir bet niýetli maksatlar bilen peýdalanmak mümkinçiliginiň öňüni almak üçin RÝNÝ edarasy familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakynda toplanan ähli maglumatlary barlap görmek üçin ýüz tutýanyň ýaşaýan ýerindäki içeri işler we milli howpsuzlyk edaralaryna ibermäge borçludyr.

Ulanylýan kanunçylyga laýyklykda içeri işler we milli howpsuzlyk edaralary barlaglary geçirenlerinden soň barlaglaryň netijeleri hakyndaky netijenamalar bilen bilelikde ähli resminamalary RÝNÝ bölümüne gaýtaryp berýär, şolarda bolsa familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmeginiň mümkindigi hakyndaky öz pikirleri habar berilýär.

Haçan-da içeri işler we milli howpsuzlyk edaralarynyň netijenamalarynda ýüz tutýanyň familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakynda arza berlen pursatynda derňewde ýa-da kazyýet seljermesinde bolup durýandygy ýa onda kanun arkaly bellenen tertipde dolunmadyk ýa-da aýrylmadyk iş kesilenlik aýbynyň bardygy, bu barada ýüz tutýanyň arzasynda habar bermändigi görkezilse, şeýle halatda RÝNÝ edarasy arzada beýan edilen delillere garamazdan, familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmeginden ýüz dönderilmelidir.

178. RÝNÝ edarasy zerurlyk ýüze çykan mahaly ýüz tutýandan we degişli edaralardan goşmaça maglumatlary ýa-da resminamalary talap

edýär we alnan maglumatlaryň esasynda familiýany, ady, atasynyň adyny üýtgedýär ýa-da üýtgetmekden ýüz dönderýär.

179. Familiýanyň, adyň we atasynyň adynyň üýtgedilmegi şu aşakdaky halatlarda geçirilýär, eger familiýany, ady, atasynyň adyny üýtgetmek hakynda arza bilen ýüz tutan adam:

1) gulaga ýakymsyz eşidilýän ýa-da aýtmasy kyn bolan familiýasyny we (ýa-da) adyny we (ýa-da) atasynyň adyny üýtgetmek islese;

2) öz äri (aýaly) bilen umumy familiýany götermek ýa-da, eger bu barada nika bozulan wagty yglan edilmedik bolsa, nika baglaşmagyndan öňki öz göteren familiýasyna (ilkinji we soňky nikalary baglaşmagyndan öňki) gaýdyp gelmek islese;

3) nika bozulmadyk ýa-da äri (aýaly) aradan çykan halatynda nika baglaşmagyndan öňki öz göteren (ilkinji we soňky nikalary baglaşmagyndan öňki) familiýasyny götermek islese;

4) kakasynyň (ejesiniň) familiýasyny (eger kakasynyň familiýasyny göterýän bolsa – ejesiniň familiýasyny, eger ejesiniň familiýasyny göterýän bolsa – kakasynyň familiýasyny) götermek islese;

5) kakasynyň, atasynyň we babasynyň ady boýunça familiýasyny üýtgetmek islese;

6) özüne öň atasynyň ady “ogly”, “gyzy” diýen sözler goşulyp, ýa-da bular goşulman, ilkibaşda öz ady, soňra bolsa atasynyň ady ýazylyp ýa-da ýazylan ýa-da familiýasy ýazylan dakylan bolsa, olaryň atasynyň adyny üýtgetmek we atasynyň adyny ýa-da familiýasyny almak islese;

7) eger perzentlige almaklyk geçirilip bilinmejek bolsa, ýüz tutýany terbiýelän öweý kakasynyň (öweý ejesiniň) familiýasyny we (ýa-da) öweý kakasynyň ady boýunça atasynyň adyny götermek islese;

8) milletine laýyk gelýän familiýany we (ýa-da) ady we (ýa-da) atasynyň adyny götermek islese;

9) hakykatda dogluş hakynda nama ýazgysynda görkezilenden başga ady göterýän bolsa, ony şol göterýän adyna üýtgetmek islese;

10) raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynda görkezilen familiýasy we (ýa-da) ady we (ýa-da) atasynyň ady degişli şahadatnamadaky we (ýa-da) pasportdaky (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamadaky) familiýasy we (ýa-da) ady we (ýa-da) atasynyň ady bilen gabat gelmeýän bolsa, şeýle gabat gelmezligi aradan aýyrmak üçin şol resminamalarda görkezilen familiýasynyň we (ýa-da) adynyň we (ýa-da) atasynyň adynyň haýsy hem bolsa birini götermek islese.

180. Ýüz tutanyň arzasy esasynda familiýasyny, adyny, atasynyň adyny üýtgetmäge esas bolan we degişli resminamalar toplanan mahaly RÝNÝ edarasy familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakynda netijenama düzýär.

Familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakynda netijenama talap edilip alnan we hödür edilen resminamalaryň esasynda doldurylýar we netijenama RÝNÝ edarasynyň müdiri, ýokarda duran edarasynyň ýolbaşçysy gol çekýär we edaranyň möhüri bilen berkidilýär.

Familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakynda netijenama tassyklanylmagy üçin degişli welaýat adalat bölüminiň üsti bilen, Aşgabat şäherinde bolsa - ýokarda duran edaranyň üsti bilen Türkmenistanyň Adalat ministrligine iberýär.

Türkmenistanyň diplomatik wekilhanasy ýa-da konsullyk edarasy tarapyndan ýüz tutanyň familiýasy, ady, atasynyň ady üýtgedilen mahaly familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakynda netijenama konsul tarapyndan gol çekilýär, Türkmenistanyň diplomatik wekilhanasynyň ýa-da konsullyk edarasynyň möhüri bilen berkidilýär we tassyklamak üçin Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň üsti bilen Türkmenistanyň Adalat ministrligine iberilýär.

Familiýany, ady, atasynyň adyny üýtgetmäge rugsat berilendigi ýa-da ýüz dönderilendigi barada ýüz tutýana habar berilýär.

Familiýany, ady, atasynyň adyny üýtgetmekden ýüz dönderilen mahaly ýüz tutýana ondan alnan resminamalar gaýtarylyp berilýär.

181. Familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi üçin arzany kabul etmekden esassyz ýüz dönderilmegine gyzyklanýan adam tarapyndan raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet tarapyndan bellige alynmagy boýunça işi guramak ygtyýarlyklaryna girýän ýokary edara ýa-da kazyýete şikaýat edilip bilner.

182. Towakganama kanagatlandyrylan mahaly ýüz tutýan familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegini üç aý möhletde bellige aldyrmalydyr. Şu möhlet geçirilen halatda familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi üçin berlen rugsatnama güýjüni ýitirýär. Şeýle halatda gaýtadan towakganama, rugsatnamanyň güýji ýitenden başlap, bir ýyl geçenden soň berilip bilner.

183. Esasly sebäpler boýunça (keselçilik, iş sapary we başgalar) familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmeginiň döwlet tarapyndan bellige alynmagy üçin bellenilen üç aýlyk möhlet ýüz tutýan tarapyndan

geçirilen halatda bu möhlet RÝNÝ edarasynyň ýolbaşçysy tarapyndan uzaldylyp bilner.

184. Familiýanyň, adyň we atasynyň adynyň üýtgedilmegini döwlet tarapyndan bellige alynmagy, döwlet pajynyň tölenmegi baradaky töleg hatyny berlen mahaly ýüz tutýanyň ýaşayan ýeri boýunça arzany kabul eden RÝNÝ edarasy tarapyndan geçirilýär.

RÝNÝ edarasy familiýanyň, adyň we atasynyň adynyň üýtgedilendigi hakynda nama ýazgyny düzýär we familiýanyň, adyň we atasynyň adynyň üýtgedilendigi hakynda şahadatnamany berýär.

Daşary ýurt döwletinde hemişelik ýaşayan Türkmenistanyň raýatларыnyň familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegini döwlet tarapyndan bellige alynmagy konsullyk ýygymлары tölenenden soň arzany kabul eden Türkmenistanyň diplomatik wekilhanalary ýa-da konsullyk edaralary tarapyndan geçirilýär.

185. Familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmeginiň döwlet tarapyndan bellige alnanda şu aşakdaky raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryna üýtgetmeler girizilýär:

1) nikada durmaýan adam familiýasyny, adyny, atasynyň adyny üýtgeden mahaly - dogluş hakynda nama ýazgysyna;

2) öň nikada duran adam familiýasynyň üýtgedilmegini döwlet tarapyndan bellige alnan pursatyna çenli nikasyny bozan bolsa, üýtgetmeler şunuň ýaly girizilýär:

eger är-aýal nika bozulandan soň nika baglaşmagyna çenli göteren familiýasynda galsa – nikanyň bozulandygy hakynda nama ýazgysyna;

eger är-aýal nika bozulandan soň beýleki äriň (aýalynyň) familiýasynda ýa bolmasa öňki nikadaky äriň (aýalynyň) familiýasynda galsa-nikanyň bozulandygy hakynda nama ýazgysyna;

3) nikanyň bozulmagy bilen baglanyşykly nika baglaşmaga çenli göteren familiýasy üýtgän mahaly - nikanyň bozulandygy hakynda nama ýazgysyna;

4) nikada durýan adamyň familiýasy üýtgän mahaly, eger ol beýleki äriň (aýalynyň) familiýasyny, şol sanda nika baglaşmaga çenli göteren familiýasyny göterýän bolsa – nika baglaşylandygy hakynda nama ýazgysyna;

5) nikada durýan adamyň familiýasy üýtgän mahaly, eger ol nika baglaşylandan soň nikadan öň göteren familiýasynda galsa-dogluş hakynda nama ýazgysyna we nika baglaşylandygy hakynda nama ýazgysyna;

6) nikada durýan adamyň familiýasy üýtgän mahaly, eger ol adam nika baglaşylandan soň öňki nika boýunça äriň-aýalyň familiýasynda galsa - nika baglaşylandygy hakynda nama ýazgysyna;

7) nikada durýan adam tarapyndan nikadan öň göterýän familiýasy äriň (aýalyň) familiýasyna üýtgedilen mahaly–nika baglaşylandygy hakynda nama ýazgysyna;

8) ady ýa-da atasynyň ady üýtgän mahaly-dogluş hakynda nama ýazgysyna, şeýle hem nikada durýan adamlar babatda-şonuň ýaly-da nika baglaşylandygy hakynda nama ýazgysyna, nika bozulan halatynda - nika bozulandygy hakynda nama ýazgysyna;

9) atalygy anyklanylan adam babatda, perzentlige alnanyň familiýasy, ady ýa-da atasynyň ady üýtgän mahaly – dogluş hakynda nama ýazgysyna şeýle hem atalygyň anyklanylandygy hakynda nama ýazgysyna we (ýa-da) perzentlige alynmagy hakynda nama ýazgysyna;

10) zerur bolan halatynda beýleki raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryna.

«2» - «9» kiçi bölümlerde sanalyp geçilen halatlarda, eger ýüz tutýan birinji nikada durmaýan bolsa, şonda nika baglaşylandygy hakynda öňki nama ýazgylaryna, şeýle hem nikanyň bozulandygy hakynda nama ýazgylaryna üýtgetmeler girizilmeýär.

186. Nikada durýan är-aýalyň biriniň familiýasynyň üýtgedilmegi beýlekisiniň familiýasynyň üýtgedilmegine getirmeýär.

187. Är-aýalyň ikisi tarapyndan familiýa üýtgedilen mahaly on sekiz ýaşa ýetmedik çagalaryň familiýasy olaryň dogluş hakynda nama ýazgylarynda hökmany tertipde düzedilýär.

Eger familiýany ata-eneleriň biri üýtgeden bolsa, şonda on sekiz ýaşa ýetmedik çagalaryň familiýasyny üýtgetmek baradaky mesele ata-enäniň ylalaşmagy boýunça, şeýle ylalaşyk bolmadyk mahaly bolsa-hossarlyk we howandarlyk edarasy tarapyndan çözülýär.

On sekiz ýaşa ýetmedik çagalaryň dogluş hakynda nama ýazgylarynda kakasynyň ady üýtgän mahaly olaryň atasynyň ady düzedilýär.

188. Perzentlige alnanyň ata-enesi hökmünde ýazylan perzentlige alanlaryň familiýasy, ýa bolmasa çaganyň kakasy diýlip ýazylan perzentlige alanyň ady, şeýle hem atalygyň anyklanylmagy ýokarda görkezilen tertipde RÝNÝ edarasynada döwlet tarapyndan bellige alnan adamyň familiýasy we ady üýtgän mahaly on sekiz ýaşa ýetmedik çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysyna, şeýle hem perzentlige

alynmagy hakynda nama ýazgysyna we atalygyň anyklanylandygy hakynda nama ýazgysyna üýtgetmeler girizilýär.

189. On sekiz ýaşa ýeten çagalaryň familiýasy we atasynyň ady diňe olaryň arzalary boýunça umumy esaslarda üýtgedilýär.

190. Ata-eneleriň iň bolmanda biriniň familiýasy, ady, atasynyň ady üýtgän mahaly kämillik ýaşyna ýetmedik çagalaryň dogluş hakynda namalarynyň ýazgysynda ata-eneleri hakyndaky maglumatlar üýtgedilýär.

Ata-eneleriň iň bolmanda biriniň familiýasy, ady, atasynyň ady üýtgän mahaly on sekiz ýaşyna ýeten adamyň dogluş hakynda nama ýazgysynda ata-eneleri hakynda maglumatlar onuň arzasy boýunça raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmek üçin bellenen tertipde üýtgedilýär.

Eger perzentlige alanlar perzentlige alnanyň ata-enesi hökmünde ýazylan bolsa, perzentlige alnan kämillik ýaşyna ýeten we kämillik ýaşyna ýetmedik çagalaryň dogluş hakynda namalarynyň ýazgylaryna, şeýle hem perzentlige alynmagy we atalygyň anyklanylandygy hakynda nama ýazgylara şunuň ýaly we şol tertipde üýtgetmeler girizilýär.

Perzentlige alnanyň ata-enesi hökmünde ýazylmadyk perzentlige alanlaryň familiýasy, ady, atasynyň ady üýtgän mahaly diňe çagany perzentlige alynmagy hakynda nama ýazgysyna üýtgetme girizilýär.

Eger ýüz tutýanyň çagalarynyň dogluş hakynda nama ýazgysy saklanyp galmadyk bolsa, ýazga zerur düzedişleri girizmek hakynda RÝNÝ edarasyna gelip gowşan habarnama degişli bellik bilen habarnamany iberen RÝNÝ edarasyna gaýtarylyp berilýär.

191. Familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegini döwlet tartapyndan bellige alan RÝNÝ edarasy ýüz tutýanyň familiýasynyň, adynyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi bilen baglylykda raýat ýagdaýynyň degişli nama ýazgylaryna zerur üýtgetmeleri girizmek üçin şol nama ýazgylarynyň ýerleşýän ýerindäki RÝNÝ edarasyna habarnama iberýär.

192. Nama ýazgysyna üýtgetmeler girizilenden soň «Bellikler üçin» diýen setirde üýtgetmeleriň senesini we esasyny görkezmek bilen bellik edilýär, bu bolsa ýazgyny ýazan adam we wezipeli adam tarapyndan gol çekilmelidir hem-de möhür bilen berkidilmelidir.

Şol birwagtyň özünde RÝNÝ edarasy täze şahadatnamany ýazyp berýär we ony ýüz tutýana gowşurýar ýa-da gowşurmak üçin ýüz tutýanyň ýaşaýan ýerindäki RÝNÝ edarasyna iberýär. Öň berlen şahadatnama bellenen tertipde ýok edilýär.

193. Familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmeginiň döwlet tarapyndan bellige alnan gününden RÝNÝ edaralary ýedi iş gün möhletde ýüz tutýanyň ýaşaýan ýeri boýunça içeri işler edarasyna we migrasiýa gullugyna, harby hasapda durýan ýa-da durmaga borçly bolan raýatlaryň familiýasy, ady, atasynyň ady üýtgedilen mahalynda bolsa – degişli harby wekilliklere habarnama iberýär.

194. Nama ýazgylarynyň ýerleşýän ýerindäki RÝNÝ edarasy olara zerur üýtgetmeleri girizýär we habarnamany nama ýazgylaryň ikinji nusgasyna üýtgetmeleri girizmek üçin RÝNÝ Merkezi arhiwine iberýär.

Familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgemegini bellige alan Türkmenistanyň diplomatik wekilhanasy ýa-da konsullyk edarasy nama ýazgylaryna zerur üýtgetmeleri girizmek hakyndaky habarnamany RÝNÝ Merkezi arhiwine iberýär.

RÝNÝ Merkezi arhiwi Türkmenistanyň diplomatik wekilhanalarynyň ýa-da konsullyk edaralarynyň habarnamasy esasynda nama ýazgylaryna zerur düzedişleri girizýär we degişli habarnamany raýat ýagdaýynyň namalarynyň ilkinji ýazgylary ýerleşýän RÝNÝ edarasyna, Türkmenistanyň diplomatik wekilhanalaryna ýa-da konsullyk edaralaryna bolsa - ýüz tutýana gowşurmak üçin raýat ýagdaýynyň namasynyň täze şahadatnamasyny iberýär.

195. Familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakyndaky arza berlen gününden başlap üç aý möhletde garalýar.

Esasly sebäpler bolan mahaly (düzediş girizmek zerur bolan raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň göçürmeleriniň alynmazlygy we başgalar) familiýany, ady, atasynyň adyny üýtgemek hakyndaky arza garamagyň möhleti RÝNÝ edarasynyň ýolbaşçysy tarapyndan bir aýdan köp bolmazdan uzaldylyp bilner, bu barada arzada bellik edilýär.

Ýitirilen dogluş hakynda nama ýazgysyny ýa-da nika baglaşylandygy hakynda nama ýazgysyny dikeltmegiň zerurlygy ýüze çykanda, munuň özi görkezilen möhletiň dowam etmeginiň arasyny kesýär.

196. Familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakyndaky maglumatlar (RÝNÝ edarasynyň netijenamasy, üýtgetmek üçin esas bolup hyzmat eden resminamalar we beýlekiler) bir ýüz dokuz ýylyň dowamynda saklanylýar.

Familiýanyň, adyň, atasynyň adynyň üýtgedilmegi hakyndaky maglumatlar RÝNÝ edarasynda baş ýylyň dowamynda saklanylýar, şondan soňra bolsa, teswirnama boýunça RÝNÝ Merkezi arhiwine saklanylmagy üçin berilýär.

VIII. Ölümüň döwlet tarapyndan bellige alynmagy

197. Ölümüň döwlet tarapyndan bellige alynmagy ölen adamyň ýaşayan ýerindäki ýa-da ölen ýerindäki RÝNÝ edarasynda geçirilýär.

RÝNÝ edarasy adamyň ölümi hakynda arzany kabul eden mahalynda haýal etmän arza berijä ölüm hakynda şahadatnamany bermäge borçludyr.

198. Kazyýetiň ölümüň faktyny takykklamak hakynda ýa-da adamyň ölen diýlip yglan edilmegi hakynda çözüdi esasynda ölümüň döwlet tarapyndan bellige alynmagy, çözütiň çykaran kazyýetiň ýerleşýän ýerindäki RÝNÝ edarasynda geçirilýär.

199. Demir ýol ýa-da awtomobil ulagynda gidip barýan wagtynda ýüze çykan ölümüň döwlet tarapyndan bellige alynmagy, ýakynda ýerleşýän RÝNÝ edarasynda amala aşyrylyp bilner.

200. Howa ýa-da deňiz gämisinde ýüze çykan ölümüň döwlet tarapyndan bellige alynmagy howa gämisiniň gonan ýerindäki ýa-da deňiz gämisiniň porta gelen ýerindäki RÝNÝ edarasy ýa-da şeýle bellige almagy amala aşyrylan başga edara tarapyndan geçirilip bilner.

201. Şahsyýeti anyklanylmadyk adamyň ölümünüň döwlet tarapyndan bellige alynmagy, saglygy gorayyş edarasynyň habar bermegi esasynda onuň ýüze çykarylan ýerindäki RÝNÝ edarasy tarapyndan geçirilýär.

Şeýle ýagdaýda ölüm hakynda şahadatnama diňe ölen adamyň şahsyýeti anyklanylandan soň berilýär.

202. Ölüm hakynda arza ýazmaça görnüşde öleniň garyndaşlary, onuň bilen bilelikde ýaşan adamlar, onuň goňsulary, ýaşayyş jaý-ulanyş guramalarynyň işgärleri, ölümüň ýüze çykan ýerindäki kärhananyň administrasiýasynyň ýa-da jesedi tapan polisiýa bölümi we beýleki adamlar tarapyndan berilýär.

Ölüm hakynda arza ýörite Ölümüň döwlet tarapyndan bellige almak hakyndaky arzalary bellige alyş kitapçasynynda bellige alynýar.

Ölüm hakynda arzada ölen hakynda arza berijä belli bolan ähli maglumatlar, şeýle hem ölüm hakynda arza beren adamyň familiýasy, ady, atasynyň ady we ýaşayan ýeri görkezilýär.

203. Ölüm hakynda arza on senenama gününden gijä galman, zorlugyň, öz janyna kast etmeginiň, betbagtçylykly ýagdaýyň netijesinde ýüze çykan ölümdä, şeýle hem jeset tapylan halatynda - ölümüň ýüze

çykan ýa-da jeset tapylan pursatyndan başlap üç gije-gündizden gijä galman berilmelidir.

Ölümiň döwlet tarapyndan bellige alynmagy hakynda arza, şu bölümiň birinji bendinde görkezilen möhletlerden giç berlende, RÝNÝ edaralary ony kabul etmekden ýüz dönderip bilmez.

204. Ölümiň döwlet tarapyndan bellige alynmagy üçin ölüm faktyny takykkan saglygy goraýyş edarasynyň ýolbaşçynyň goly we möhüri bilen berkidilen ölüm hakynda resminama ýa-da ölümiň faktyny takykklamak hakynda ýa-da adamyň ölen diýlip yglan edilmegi hakynda kazyýetiň çözüdi RÝNÝ edarasyna berilýär.

Şu bölümiň birinji bendinde görkezilen resminamalarda nätakyklyk, düşnüksizlik ýa-da nädogrulyk ýüze çykarylanda şeýle resminamalary beren edaralar olara üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmäge borçludyr.

205. Ölen adam barada maglumat pasportynyň (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamasynyň) esasynda, onuň bolmadyk halatynda - bar bolan resminamalaryň esasynda ýazylýar. Eger ölen adam öň familiýasyny we (ýa-da) adyny, atasynyň adyny üýtgedip pasportyny (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamasyny) çalyşmadyk bolsa, ölüm hakynda resminamada we ölüm hakynda nama ýazgysynda onuň üýtgedilen familiýasy we (ýa-da) ady, atasynyň ady ýazylýar.

206. Kazyýet tertibinde ölen diýlip yglan edilen adamlaryň, şeýle hem bir ýyldan gowrak wagt öň ölen adamlaryň ölümünü döwlet tarapyndan bellige alynmagy aýratyn ölüm hakynda namalarynyň döwlet tarapyndan bellige alyş kitabynda geçirilýär.

Kazyýetiň çözüdiniň kanuny güýje giren günü kazyýet tarapyndan ölen diýlip yglan edilen adamyň ölen senesi hasaplanýar. Eger kazyýetiň çözüdi bilen adamyň ölmeginiň fakty belli bir günde bellenilen bolsa, onda ölüm hakynda nama ýazgysynda ölümiň senesi diýlip kazyýetiň çözüdinde görkezilen sene ýazylýar.

207. Jeset tanalmadyk ýagdaýynda ölüm döwlet tarapyndan bellige alynan mahaly ölüm hakynda nama ýazgysyna diňe kazyýet-lukmançylyk edarasy tarapyndan berlen ölüm hakynda resminamada bar bolan maglumatlar girizilýär.

Soňra ölen adamyň şahsyýeti anyklanylan mahaly, ölüm hakynda nama ýazgysyna üýtgetmeler we goşmaçalar goşmaça barlag geçirmezden we netijanama düzmezden tanamagyň teswirnamasynyň hem-de derňew edarasynyň beýleki resminamalarynyň esasynda girizilýär.

208. Azatlykdan mahrum ediliş ýerlerinde jeza çekýän adamlaryň ölümünü döwlet tarapyndan bellige alynmagy azatlykdan mahrum ediliş ýerleriniň dolandyryş bölüminiň habarnamasy boýunça düzediş edarasynyň ýerleşýän ýerindäki ýa-da şol adamlaryň tussag edilmezinden öň soňky ýaşan ýerindäki RÝNÝ edarasy tarapyndan geçirilýär.

Ölüm hakynda nama ýazgysynda habarnamada görkezilen ölümiň sebäbi ýazylyar.

209. Kazyýet we kazyýet däl edaralarynyň çözüdi boýunça mejburi göçürilen adamlaryň ölümünü bellige almak onuň ýüze çykan wagtyna garamazdan, Türkmenistanyň Milli howpsuzlyk ministrliginiň edaralarynyň habarnamalarynyň esasynda şol ýyl boýunça ölüm hakynda namalarynyň döwlet tarapyndan bellige alyş aýratyn kitabynda RÝNÝ edarasy tarapyndan geçirilýär. Ölümiň sebäbi we ölümiň bolup geçen ýeri Türkmenistanyň Milli howpsuzlyk ministrliginiň edaralarynyň habarnamalarynda görkezilenlere takyk laýyklykda görkezilýär.

Eger öň RÝNÝ edarasynda ölüm döwlet tarapyndan bellige alynan bolsa, onda bar bolan ölüm hakynda nama ýazga düzedişleri goşmaça barlaglary geçirmezden we netijenama düzmezden, şol habarnama esasynda girizmeli.

RÝNÝ bölümi ölümiň döwlet tarapyndan bellige alynandygy ýa-da ölüm hakynda nama ýazgysyna düzedişleriň girizilendigi hakynda on gün möhletde habarnama gelip gowşan edarasyna habar bermelidir.

210. Harby gullugy geçýän döwründe heläk bolan harby gullukçylaryň ölümünü döwlet tarapyndan bellige alynmagy ölüm hakynda nama ýazgysynda, eger ölüm harby gullugyň geçilýän döwründe ýüze çykandygy barada degişli ýazgy saglygy goraýyş edarasy tarapyndan berlen ölüm hakynda resminamasynda bar bolsa, şol ýazgylary görkezmek bilen, RÝNÝ edarasy tarapyndan geçirilýär.

Eger harby gullukçynyň ölümi öň RÝNÝ edarasynda bellige alnan bolsa, bar bolan nama ýazgysyna goşmaçalary haýsydyr bir barlaglary geçirmezden we netijenama düzmezden, harby wekilligiň habarnamasy esasynda girizmeli.

211. RÝNÝ edarasy ölüm hakynda nama ýazgysynyň esasynda ölüm hakynda şahadatnamany we öleniň ýakyn hossarlarynyň ikisine jaýlama we ýatlama dessuryny amala aşyrmak üçin goşmaça rugsadyň berilmegi barada güwänamany berýär.

Ýakyn hossarlar diýlip ata-eneler (olar bolmadyk mahalynda

hossarlar we howandarlar), är-aýallar, çagalar, ata we ene tarapyndan baba we mama, agtyklar, süýtdeş doganlar we uýalar, oglunyň gelinleri we giýewler hasap edilýär.

Türkmenistanyň çäklerinden daşary ölüm döwlet tarapyndan bellige alynanda, daşary ýurt döwletinde ölümiň döwlet tarapyndan bellige alnandygyny takyklaýan resminamanyň bellenen tertipde tassyklanylýan nusgasynyň esasynda güwänama ölen adamyň ýakyn hossarlaryň biriniň ýaşayan ýeri boýunça RÝNÝ edarasyny tarapyndan berilýär.

212. RÝNÝ edaralary tarapyndan ölen adamlaryň pasportlary (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamanyň) we harby biletleri her aýda ýazgy boýunça degişlilikde ýazga we harby bellige alnan ýerindäki içeri işler edaralaryna we harby wekilliklere berýär.

Pasportyň (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamanyň) ýa-da harby biletiň tabşyrylmazlygy ölümi bellige almak üçin päsgelçilik bolup bilmez. Pasportyň tabşyrylmazlygy barada içeri işler edarasyna habar berilýär.

213. Kämillik ýaşyna ýetmedik çagalaryň ölümünü bellige alan RÝNÝ bölümi ölen çaganyň dogluşynyň bellige alnan ýeri boýunça ölümi döwlet tarapyndan bellige alnandygy hakynda habar bermelidir. Şu esasyda dogluş hakynda nama ýazgysynyň ýokarky çep burçunda ölüm hakynda nama ýazgynyň maglumatlaryny görkezmek bilen bellik edilýär.

Ölen çaganyň dogluş hakynda şahadatnamasy onuň ata-enesine gaýtarylyp berilýär. Bu halatda dogluş hakynda şahadatnamada ölüm hakynda nama ýazgyny görkezmek bilen bellik edilýär. Eger dogluş hakynda şahadatnama laminirlenen bolsa, onda şahadatnamanyň ýokarky sag burçy kesilip aýrylýar.

IX. Raýat ýagdaýynyň namalaryny döwlet tarapyndan bellige alnandygy hakynda gaýtadan şahadatnamalaryň we beýleki resminamalaryň berilmegi

214. Şahadatnamalar ýitirilen, zaýalanan, ýazgylary okap bolmaýan, goýlan möhüri görülmeýän we ş.m. halatlarynda gaýtadan berilýär.

Zaýalanan, ýazgylary okap bolmaýan, goýlan möhüri görülmeýän we ş.m. halatlarynda gaýtadan şahadatnamalar berlende, öňki berlen şahadatnamalar RÝNÝ bölümüne ýa-da RÝNÝ Merkezi arhiwine tabşyrylýar.

215. Raýat ýagdaýynyň namalaryny bellige almak hakynda gaýtadan berilýän şahadatnamalar we beýleki resminamalar raýatlaryň arzalary boýunça nama kitaplaryndaky ýazgylaryň esasynda RÝNÝ bölümi, RÝNÝ Merkezi arhiwi tarapyndan berilýär.

216. Gaýtadan berilýän şahadatnamalaryň we beýleki resminamalaryň berilmegi hakyndaky arza gyzyklanýan adam tarapyndan raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysy ýerleşýän ýerindäki RÝNÝ edarasyna berilýär.

Eger gyzyklanylýan adam raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň ýerleşýän ýeri boýunça ýaşamaýan bolsa, ol ýaşayan ýeri boýunça RÝNÝ edarasyna ýüzlenip biler. Şu halatda gyzyklanýan adamyň ýüz tutan RÝNÝ edarasy tarapyndan namalarynyň ýazgysynyň ýerleşýän ýerindäki RÝNÝ edarasyna gaýtadan şahadatnamanyň we beýleki resminamalaryň ýazylyp berilmegi barada soragnama iberýär.

217. Gaýtadan berilýän şahadatnama özleri barada raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysy düzülen adamlara berilýär.

Kämilik ýaşyna ýetmedik çagalaryň we kämillik ukyby ýok diýlip ykrar edilen adamlaryň dogluş hakynda gaýtadan berilýän şahadatnamasy ata-enelere, perzentlige alanlara, hossarlara, howandarlara, hossarlyk we howandarlyk hem-de durmuş üpjünçiligi edaralaryna, şeýle hem çagalar terbiýelenmeginde bolýan çagalar edaralarynyň dolandyryş edarasyna berlip bilner.

On alty ýaşa ýeten adamlara gaýtadan berilýän şahadatnama we beýleki resminamalary pasport (ýa-da onuň ornuny tutýan resminama) bar mahaly berlip bilner.

Ata-enelik hukugyndan mahrum edilen adama çagalaryň dogluş hakynda gaýtadan şahadatnama berilmeýär.

Bes edilen nika babatda nika baglaşylandygy hakynda şahadatnamanyň gaýtadan berilmegi hakynda arza gelip gowşan mahaly, nikany bes etmek hakyndaky bellik bilen degişli güwänama berilýär.

Gaýtadan ölüm hakynda şahadatnama ölen adamyň garyndaşlaryna, kanun we (ýa-da) wesýetnama boýunça mirasdarlara berilýär.

218. Beýleki resminamalar gyzyklanýan adamyň arzasy esasynda berilýär.

219. Gaýtadan şahadatnamanyň we beýleki resminamalaryň berilmegi üçin arza beriji pasportyny (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamany) bermelidir.

Eger, gaýtadan Dogluş hakynda şahadatnama pasport almak üçin gerek bolan halatynda, ýüz tutýan pasportyny (ýa-da onuň ornuny tutýan

resminamany) heniz almandygy ýa-da alan hem bolsa, ony ýitirendigi, zaýalandygy we ş.m. ýagdaýlar sebäpli görkezip bilmese, onda ýüz tutýan ýaşayan ýeri boýunça ýa-da bolýan ýeri boýunça içeri işler edarasyndan alnan şahsyýetini tassyklaýan güwänamany görkezmelidir.

Raýatlara gaýtadan berilýän şahadatnamalar ynanç haty boýunça berlip bilner.

220. RÝNÝ edarasyna hut özleri ýüz tutan raýatlara gaýtadan berilýän şahadatnamalar we beýleki resminamalar ýüz tutýanyň pasportyny (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamany) hödürlemek boýunça üç iş günüň dowamynda berilýär.

Gaýtadan berilýän şahadatnamalary we beýleki resminamalary ibermek hakynda raýatlaryň resmi ýüztutmalary ýedi iş günüň dowamynda ýerine ýetirilýär.

221. Başga şäherlerden bolan resmi ýüztutmalar boýunça gaýtadan berilýän şahadatnamalar we beýleki resminamalar ýüz tutýanyň ýaşayan ýerindäki RÝNÝ edarasyna iberilýär. Eger ýüz tutýan uzakdaky ilatly ýerde ýaşayan bolsa, gaýtadan berilýän şahadatnama we beýleki resminamalar Geňeşe iberilip bilner.

Harby gullukçylara gaýtadan berilýän şahadatnama we beýleki resminamalar harby bölümiň serkerdesiniň adyna iberilýär.

Raýatlaryň arzalarynda berlen ýa-da iberilen şahadatnamalaryň tapgyry we belgisi, şeýle hem berlen ýa-da iberilen senesi görkezilýär. Şahadatnamalar diňe buýurmaly hatlar bilen iberilýär.

Raýatlaryň arzalarynda berlen ýa-da iberilen beýleki resminamalaryň belgisi, şeýle hem berlen ýa-da iberilen senesi görkezilýär.

222. Zerur raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň bardygynyň barlagy ýazmaçlar toplумы we elipbiýli kitaplar boýunça geçirilýär. Eger arzada bellige alnan wagt görkezilmedik ýa-da takyk görkezilmedik bolsa, onda barlag arzada görkezilen ýyl üçin, şeýle hem öňki üç ýyl we soňky üç ýyl üçin geçirilýär.

223. Gaýtadan berilýän şahadatnamalar we beýleki resminamalar raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryna laýyklykda ýazylyp berilýär.

Ýerleriň atlary şahadatnamalar we beýleki resminamalar berlen günü bar bolan dolandyryş-çäk bölünişigine laýyklykda, eger munuň özi mümkin bolmasa, köne dolandyryş-çäk bölünişigi boýunça görkezilýär.

Eger raýat ýagdaýynyň nama ýazgylarynda aýry-aýry setirler doldurylmadyk bolsa, onda gaýtadan berilýän şahadatnamalaryň degişli setirleriniň üsti çyzylýar.

224. Şahadatnama gaýtadan berlen mahalynda raýat ýagdaýynyň namalarynyň Türkmenistanyň döwlet dilinden başga dilde ýazylan ýazgysy adamyň islegi boýunça Türkmenistanyň döwlet diline terjime edilýär we bu barada degişli güwänama berilýär. Şunda familiýanyň, adyň we atasynyň adynyň dürs ýazuw kadasy hökman berjaý edilmelidir.

Şu ýagdaýda raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgynyň “Bellikler üçin” diýlen setirinde şahadatnamanyň döwlet dilinde ýazylandygy barada bellik edilýär we şahadatnamanyň ýokarky sag burçuna “Gaýtadan” diýlip ýazylan möhürçe basylýar.

225. RÝNÝ bölümünde raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysy bolmadyk halatynda gaýtadan şahadatnamany bermek hakyndaky arza ýerine ýetirmek üçin RÝNÝ Merkezi arhiwine iberilýär.

226. Eger RÝNÝ Merkezi arhiwinde raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysy ýok bolsa, onda ýüz tutýana raýat ýagdaýynyň nama ýazgysynyň ýokdugy baradaky habarnama berilýär ýa-da iberilýär.

227. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryndan göçürme ýa-da nusga diňe RÝNÝ bölümleriniň, prokuratura, içeri işler, milli howpsuzlyk, kazyýet, adalat edaralarynyň, häkimligiň, Türkmenistanyň Daşary işler ministriliginiň resmi ýüztutmalary boýunça berilýär.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň göçürmesini ýa-da nusgasyny raýatlara we şu bölümiň birinji bendinde görkezilenlerden başgalara bermek gadagandyr.

X. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyna üýtgetmeleriň, goşmaçalary we (ýa-da) düzedişleri girizilmeginiň tertibi

228. Esaslar bolan mahalynda we gyzyklanýan adamlaryň arasynda jedel bolmasa raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmek RÝNÝ edaralary tarapyndan geçirilýär we bu barada degişli güwänama berilýär.

229. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmek üçin esaslar bolmadyk halatynda düşünişmezlikler kazyýet tertibinde çözülýär.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmegiň meseleleri boýunça

gyzyklanýan adamlaryň arasyndaky jedeller kazyýet tertibinde çözülýär.

230. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmek hakynda arza gyzyklanýan adam tarapyndan ýaşayan ýerindäki ýa-da üýtgedilmäge, goşmaça girizilmäge we (ýa-da) düzedilmäge degişli raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň saklanýan ýerindäki RÝNÝ edarasyna berilýär.

Ölen adam babatda öň düzülen raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmek ölen adamyň garyndaşynyň ýa-da beýleki gyzyklanýan adamyň arzasy boýunça geçirilýär.

Arza raýat ýagdaýynyň namasyny bellige almak hakyndaky çalyşylmaga degişli şahadatnama goşulmalydyr.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmek hakynda arza ýörite Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmek hakyndaky arzalary bellige alyş kitapçada bellige alynýar.

Raýat ýagdaýlarynyň namalarynyň ýazgysyna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmek üçin ýüz tutýan adam şolaryň esasynda girizilmeli üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler geçirip bilinjekdigini tassyklaýan resminama we pasporty (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamany) görkezmelidir.

Pasport (ýa-da onuň ornuny tutýan resminama) bolmadyk halatynda, ýüz tutýan ýaşayan ýeri ýa-da bolýan ýeri boýunça içeri işler edarasından alnan şahsyýetini tassyklaýan güwänamany görkezmelidir.

231. Eger üýtgetmeleri, goşmaçalary we (ýa-da) düzedişleri girizilmeli raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysy beýleki RÝNÝ edarasında ýerleşýän bolsa, arzany kabul eden RÝNÝ edarasy şol namalarynyň ýazgylaryň göçürmesini talap edýär.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysy RÝNÝ bölümünde we RÝNÝ Merkezi arhiwinde bolmadyk mahaly üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişleri girizmek diňe ýitirilen ýazgy dikeldilenden soň geçirilip bilner.

232. Raýat ýagdaýynyň nama ýazgylaryna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişleri girizmek üçin şular şu aşakdakylar esas bolup durýar:

1) perzentlige alynmagy hakynda nama ýazgysy;

- 2) atalygyň anyklanylandygy hakynda nama ýazgysy;
  - 3) familiýanyň, adyň we atasynyň adynyň üýtgedilendigi hakynda nama ýazgysy;
  - 4) kazyýetiň kanuny güýje giren çözüdi;
  - 5) çaganyň familiýasyny, adyny we atasynyň adyny üýtgetmek hakynda häkimiň karary;
  - 6) çaganyň kakasy bilen nikada durmaýan ejesiniň çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysyna çaganyň kakasy hakynda maglumatlary girizmek ýa-da olary üýtgemek ýa-da aýyrmak hakynda arzasy;
  - 7) on sekiz ýaşa ýeten adamyň ata-enesi (olaryň biri) familiýasyny, adyny we atasynyň adyny üýtgeden halatynda, şol adamyň dogluş hakynda nama ýazgysynda ata-enesi (olaryň biri) hakynda maglumatlary üýtgetmek hakynda arzasy;
  - 8) ölümi, näbelli adamyň ölümi hökmünde bellige alnan ölen adamyň şahsyýetiniň anyklanylandygy hakynda anyklaýyş ýa-da derňew edarasy tarapyndan berlen resminama;
  - 9) eger ölümi oň bellige alnan bolsa, esasyz repressiýa edilen we soňra hukugy dikeldilen adamyň ölümi hakynda resminama;
  - 10) daşary ýurt döwletleriniň degişli edaralarynyň olara Türkmenistanyň Adalat ministrligi tarapyndan seredilenden hem-de makullanylandan soň raýat ýagdaýlarynyň namalarynyň ýazgysyna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmek hakynda towakganamasy;
  - 11) RÝNÝ edaralarynyň raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmek hakynda netijenamasy.
- 233.RÝNÝ edaralarynyň raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmek hakyndaky netijenamasy şu halatlarda düzülýär:
- a) raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynda nädogry ýa-da doly däl maglumatlar görkezilen bolsa, şeýle hem orfografik ýalňyşlar göýberilen bolsa;
  - b) raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysy Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen düzgünler nazara alynmazdan geçirilen bolsa;
  - ç) çaganyň dogluş hakynda nama ýazgysyna doly däl (kemeldilen, mylaýymlaşdyrylan, gysgaldylan we ş.m.) at ýazylyan bolsa;

d) bellige alnan mahalynda ýalňyşlyklar (orfografik ýalňyşlar, sözleriň ýoýulmagy, maglumatlaryň, aýry-aýry sözleriň, harplaryň ýazylyman galdyrylmagy we ş.m.) göýberilen bolsa;

e) adamyň jynsy üýtgedilen halatynda (germafroditlerde) familiýasynyň, adynyň ýa-da atasynyň adynyň düzedilmegine zerurlyk ýüze çykan halatynda;

ä) ölen adamyň öň familiýasyny we (ýa-da) adyny we (ýa-da) atasynyň adyny üýtgedip pasportyny (onuň ornuny tutýan resminamasyny) çalyşmandygy sebäpli, onuň raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynda öňki familiýasynyň we (ýa-da) adynyň we (ýa-da) atasynyň adynyň ýazylmagy bilen baglanyşykly, onuň raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmäge zerurlyk ýüze çykan bolsa;

f) gyzyklanýan adam tarapyndan raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň degişli şahadatnamadaky we (ýa-da) pasportdaky (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamadaky) ýazgy bilen gabat gelmeýändigini ýüze çykarylan halatynda, eger ol şeýle gabat gelmezligiň aradan aýrylmagy hakynda RÝNÝ edarasyna ýüz tutan bolsa.

RÝNÝ edaralary tarapyndan şu bölüme laýyklykda raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizilen halatynda Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmek hakynda netijenama düzülýär.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmek hakynda netijenama RÝNÝ edarasynyň ýolbaşçysynyň goly bilen tassyklanylmalý we RÝNÝ edaranyň möhüri bilen berkidilmeli.

234. Arzany kabul eden RÝNÝ edarasy raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyna zerur üýtgetmeleri, goşmaçalary ýa-da düzedişleri girizýär ýa-da degişli habarnamany (şu Düzgünnamanyň 232-nji bölümiň «4», «5» we «6» kiçi bölümlerinde görkezilen halatlarda bolsa – kazyýetiň çöğüdini, häkimiň kararyny ýa-da ejäniň arzasyny) üýtgetme, goşmaça ýa-da düzediş girizmeklik zerur hasaplanylýan raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň ýerleşýän ýerindäki RÝNÝ edarasyna iberýär.

235. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryna üýtgetmeler, goşmaçalar we (ýa-da) düzedişler girizmek hakyndaky meselelere garamak RÝNÝ edarasy tarapyndan arza gelip gowşan günden başlap

iki aý möhletden gijä galyňman tamamlanmalydyr. Esasly sebäpler bar mahaly bu möhlet RÝNÝ edarasynyň ýolbaşçysy tarapyndan uzaldylyp, ýöne bir aýdan köp bolmadyk möhletde uzaldylyp bilner.

Beýleki RÝNÝ edaralaryndan gelip gowşan maglumatlar boýunça raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryna üýtgetmeleri, goşmaçalary we (ýa-da) düzedişleri girizmek hem-de raýat ýagdaýynyň şahadatnamalaryny bermek on baş iş gün möhletde geçirilmelidir.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryna girizilen üýtgetmeler, goşmaçalar ýa-da düzedişler barada RÝNÝ Merkezi arhiwine RÝNÝ edarasy tarapyndan üç iş gün möhletde habarname iberilýär.

RÝNÝ Merkezi arhiwi RÝNÝ edarasy tarapyndan iberilen habarmana laýyklykda on iş gün möhletde raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryna üýtgetmeler, goşmaçalar ýa-da düzedişler girizýär.

RÝNÝ edaralary harby hasapda durýan ýa-da durmaga borçly raýatlaryň raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryna üýtgetmeleriň, goşmaçalaryň we (ýa-da) düzedişleriň girizilmegi hakynda degişli harby wekilliklere ýedi iş gün möhletde habar bermelidir.

236. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryna üýtgetmeleri girizmek we olary düzetmek ýazgylaryň ýerleşýän ýerindäki RÝNÝ edarasy tarapyndan geçirilýär. Şunda raýat ýagdaýynyň namasynyň döwlet tarapyndan bellige alnandygy hakynda täze şahadatnama ýazylyp berilýär, ol bolsa ýüz tutýana berilýär ýa-da ýaşayan ýerinde ýüz tutýana gowşurmak üçin RÝNÝ edarasyna iberilýär. Öňki raýat ýagdaýynyň şahadatnamalar bellenen tertipde ýok edilmäge degişli.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryny üýtgetmek, goşmaça girizmek we (ýa-da) düzetmek olarda bar bolan maglumatlaryň üstüni çyzmak we täze maglumatlary ýa-da goşmaça maglumatlary girizmek arkaly geçirilýär.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryndaky maglumatlaryň üsti ilkibaşdaky ýazgyda okap bolar ýaly edilip çyzylmalydyr.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň birinji we ikinji nusgalarynyň arka tarapyň “Bellikler üçin” diýen setirinde üýtgetmeleriň, goşmaçalaryň we (ýa-da) düzedişleriň girizilmeginiň esasy we senesini görkezmek bilen ýazgy ýazylyar, oňa bolsa ýazgy ýazan adam we wezipeli adam tarapyndan gol çekilmelidir hem-de möhür bilen berkidilmelidir.

237. RÝNÝ edaralarynyň raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryny üýtgetmekden, goşmaça girizmekden we (ýa-da) olary

düzetmekden boýun gaçyrmagy barada ýüz tutýanyň ýaşayan ýerindäki kazyýete şikaýat edilip bilner.

RÝNÝ edarasy raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyny üýtgetmekden, oňa goşmaça girizmekden we (ýa-da) düzetmekden ýüz dönderen halatynda ýüz tutýanyň haýyşy boýunça oňa netijenamanyň nusgasy berilýär.

XI. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň dikeldilmeginiň tertibi

238. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň dikeldilmegi ýitirilen raýat ýagdaýynyň nama ýazgysynyň ýazylan ýa-da özi barada raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysy dikeldilýän adamyň ýaşayan ýerindäki RÝNÝ edaralary tarapyndan kazyýetiň kanuny güýje giren çözüdi esasynda geçirilýär.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet tarapyndan bellige alnan ýerindäki RÝNÝ edarasy hem-de raýat ýagdaýynyň namalarynyň dikeldilmäge degişli ýazgysynyň saklanylýan ýeri bolan RÝNÝ Merkezi arhiwi tarapyndan berlen ilkinji ýa-da dikeldilen raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň ýokdugy hakynda güwänama kazyýete ýüz tutmak üçin esas bolup durýar.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň ýitirilendigi ýa-da ýokdugy RÝNÝ Merkezi arhiwi tarapyndan tassyklanylmaladyr.

239. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyny dikeltmek üçin ýüz tutýan adam RÝNÝ edarasyna Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyny dikeltmek hakynda arza berýär. Arza Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyny dikeltmek hakynda arzalary bellige alyş kitapçada bellige alynýar.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyny dikeltmek hakyndaky arza ýüz tutýanyň pasportynyň (ýa-da onuň oruny tutýan resminamasynyň) nusgasy we raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyny dikeltmek baradaky kazyýetiň çözüdi goşulmaladyr.

240. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň dikeldilen ýazgysy döwlet tarapyndan bellige alnanda RÝNÝ edarasy tarapyndan ýazgy iki nusgada ýazylýar. Dikeldilen ýazgynyň ikinji nusgasy RÝNÝ Merkezi arhiwine iberilýär.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň dikeldilen ýazgysynyň her bir nusgasy şol bir san bilen belgilenilýär.

Dogluş hakynda dikeldilen nama ýazgysy dogluş hakynda dikeldilen nama kitabynda, beýleki dikeldilmeli nama ýazgylar bolsa – gündelik bellige alyş nama kitaplarynda ýazylýar.

Dogluş hakynda dikeldilen nama ýazgylary belgilemek birinji sandan başlanýar we bir ýylyň dowamynda yzygiderli ýagdaýda alnyp barylýar.

241. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň dikeldilen ýazgysy esasynda raýat ýagdaýynyň namasynyň döwlet tarapyndan bellige alnandygy hakynda şahadatnama ýazylýar, ol bolsa ýüz tutýana berilýär ýa-da ýüz tutýana ýaşayan ýerinde gowşurmak üçin RÝNÝ edarasyna iberilýär.

Dikeldilen ýazgynyň esasynda berilýän şahadatnamalarda «Ýazgy dikeldildi» diýlen ýazgy ýazylýar ýa-da möhürçe basylýar.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň dikeldilen ýazgy on bäş senenama gününüň dowamynda bellige alynmalydyr.

XII. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysyny ýatarmagyň tertibi

242. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryny kazyýetiň kanuny güýje giren çözüdi esasynda ýatyrylýar.

Ilkinji ýa-da dikeldilen raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň ýatyrylmagy, kazyýetiň kanuny güýje giren çözüdi esasynda ýatyrylmaga degişli bolan raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň saklanylýan ýerindäki RÝNÝ edarasy tarapyndan geçirilýär.

243. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň ýatyrylmagy üçin ýüz tutýan adam RÝNÝ edarasyna Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň ýatyrylmagy hakynda arza berýär. Arza Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň ýatyrylmagy hakynda arzalary bellige alyş kitapçada bellige alnýar.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň ýatyrylmagy hakyndaky arza ýüz tutýanyň pasportynyň (ýa-da onuň oruny tutýan resminamasynyň) nusgasy we raýat ýagdaýynyň nama ýazgysynyň ýatyrylmagy baradaky kazyýetiň çözüdi goşulmalydyr.

244. Raýat ýagdaýynyň nama ýazgysynyň ýatyrylmagynama ýazgynyň ýüz tarapynda, ýokarsynda «Ýazgy ýatyryldy» diýlip görkezilýär, nama ýazgynyň üsti bolsa kese çyzyk bilen çyzylýar, görkezilen bellik ýazgyny ýatyran adam we wezipeli adam tarapyndan gol çekilmelidir hem-de möhür bilen berkidilmelidir. Şol bir wagtyň özünde nama ýazgynyň “Bellikler üçin” diýlen setirinde haçan we haýsy

kazyýet tarapyndan namalarynyň ýazgynyň ýatyrylandygy baradaky çözüdüň çykarylandygyny görkezmek bilen bellik edilýär.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň ýatyrylmagynyň esasynda berlen şahadatnamasy yzyna alynýar. Yzyna alnan şahadatnama ýok edilýär.

245. Eger nikanyň baglaşylandygy ýa-da nikanyň bozulandygy hakynda nama ýazgylary ýatyrylan halatynda är-aýalyň pasportlarynda (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamalarda) nama ýazgynyň ýatyrylandygy barada RÝNÝ edarasý tarapyndan degişli ýazgy ýazylýar we RÝNÝ edarasynyň ýolbaşçysy tarapyndan gol çekilmeli we möhür bilen berkidilmeli.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň ýatyrylandygy barada ýüz tutmasy boýunça raýat ýagdaýynyň namasy bellige alnan adama şeýle hem RÝNÝ Merkezi arhiwine habar berilýär.

XIII. Nama kitaplaryny ýöretmegiň kadalary

246. Nama kitaplary raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryndan ybaratdyr. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysy iki sany meňzeş, birinji we ikinji (goparylyp aýrylýan) nusgada ýazylýar.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň birinji we ikinji nusgalary birwagtyň özünde doldurylýar we şol bir tertip san bilen belgilenilýär. Gapma-garşylyk ýüze çykan halatynda raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgynyň birinji nusgasy hakyky bolup durýar.

Nama kitaplarynda raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryny belgilemek birinji sandan başlanýar we 1-nji ýanwardan başlap 31-nji dekabir aralygynda bir ýylyň dowamynda yzygiderli ýagdaýda ýöredilýär.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysy her bir ülnüsi boýunça aýratyn san bilen belgilenýär.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň zaýalanan ülnüniň (birinji we ikinji nusgasy) üsti çyzylýar we nama kitabynda galdyrylýar.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgysynyň zaýalanan ülnä goýlan san beýleki ülnä geçirilýär, şol ülnä bolsa ýazgy ýazylýar.

247. Nama kitaplaryndaky raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň ülnüleri golýazma usuly ýa-da tehnik şerişdeleriniň (kompýuterleriň) ullanylmagy bilen ýazylýar.

248. Nama kitaplarynda raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň ülnüleri gök reňkli pastaly ruçka bilen aýyl-saýyl,

düşnükli hatda doldurylýar, orta atylan sowallara gutarnykly jogap berilmelidir. Aýry-aýry sözleri ýazmazlyga ýa-da gysgaltmaga, şeýle hem pozup hapalamaga we süpürip aýyrmaga ýol berilmeýär.

Resminamalar doldurylan mahaly peýdalanylan pastanyň hili resminamalaryň saklamak üçin bellenen möhletiň dowamynda olaryň ýazgysynyň abat saklanylmagyny üpjün etmelidir.

Familiýasy, ady we atasynyň ady hödürülenilýän resminamalara laýyklykda doly ýazylýar.

249. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň «Raýatlygy» we «Milleti» diýlen setirlerinde adamyň raýatlygy we milleti pasport (ýa-da onuň ornuny tutýan resminama) boýunça görkezilýär.

250. Doglan, ýaşayan ýa-da ölen ýeri hakyndaky maglumatlar raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň degişli setirlerinde bar bolan dolandyryş-çäk bölünişigi boýunça görkezilýär.

251. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň «Nirede we kim bolup işleýär» hem-de «Nirede we kim bolup işledi» diýen setirlerinde kärhananyň, edaranyň, guramanyň we ş.m. ady, wezipesi ýa-da ýerine ýetirýän işi, işlemeýän bolsa, işlemeýändigini görkezilýär. Harby gullukçylar babatda harby bölümiň ýa-da edaranyň belgisi görkezilýär.

252. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň «Ata-enesiniň pasportynyň (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamanyň) maglumatlary» hem-de «Ýüzlenen raýatyň familiýasy, ady, atasynyň ady, goly we pasportynyň (ýa-da onuň ornuny tutýan resminamanyň) maglumatlary» atly we ş.m. setirlerinde resminamanyň ady, tapgyry we belgisi, şeýle hem resminamanyň haçan we haýsy edara tarapyndan berlendigi görkezilýär.

253. Şahadatnamada görkezilýän maglumatlar raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynda görkezilen maglumatlara laýyk gelmelidir.

XIV. Nama kitaplaryny saklamagyň tertibi we möhletleri

254. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň birinji nusgalaryndan resmileşdirilen, tikilen, sahypalanan we möhür bilen berkidilen nama kitaplary, metriki kitaplary şol namalaryň döwlet tarapyndan bellige alnan ýeri boýunça RÝNÝ edarasynyň arhiwinde saklanylýar.

Geňeşler tarapyndan döwlet belligine alnan raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň birinji nusgalaryndan resmileşdirilen, tikilen, sahypalanan we möhür bilen berkidilen nama kitaplary, döwlet

tarapyndan bellige almak üçin esas bolup durýan resminamalar we ýany bilen ugradylýan teswirnamalar bilen, senenama ýylyň geçmegi bilen, bellenilen tertipde degişli RÝNÝ bölüminiň arhiwine saklamak üçin berilýär.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň ülnüleriniň ikinji nusgalaryndan resmileşdirilen, tikilen, sahypalan we möhür bilen berkidilen nama kitaplary, bellenilen tertipde RÝNÝ Merkezi arhiwinde saklanylýar.

Türkmenistanyň diplomatik wekilhanalary ýa-da konsullyk edaralary tarapyndan bellige alnan raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň birinji nusgalaryndan düzülen nama kitaplary, şol namalaryň döwlet tarapyndan bellige alnan ýeri boýunça Türkmenistanyň diplomatik wekilhanalarynda ýa-da konsullyk edaralarynda saklanylýar. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň ikinji nusgalary bolsa, döwlet tarapyndan bellige almak üçin esas bolup durýan resminamalar we ýany bilen ugradylýan teswirnamalar bilen, senenama ýylyň geçmegi bilen, bellenilen tertipde RÝNÝ Merkezi arhiwine saklanylmagy üçin iberilýär.

Nama kitaplaryny saklanmak üçin bolmaly ýagdaýynyň şertlerini döretmek degişli häkimlikler we diplomatik wekilhanalary ýa-da konsullyk edaralary tarapyndan üpjün edilýär.

255. Nama kitaplary düzülen gününden bir ýüz dokuz ýylyň dowamynda RÝNÝ edaralarynda saklanylýar.

Bir ýüz dokuz ýyl geçenden soň RÝNÝ edaralary birinji nusgalaryndan düzülen nama kitaplaryny seýle hem, metrik kitaplaryny Türkmenistanyň Döwlet arhiwine berýär.

XV. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň bellige alynandygy hakynda hasabatlylyk

256. Geňeşler her aýyň birinden gijä galman RÝNÝ bölümlerine dogluş, nika baglaşylandygy, nikanyň bozulandygy, atalygyň anyklanylandygy we ölüm hakynda nama ýazgylarynyň birinji we ikinji nusgalaryny (dogluşy, ölümi tassyklaýan, lukmançylyk edarasy tarapyndan berlen resminama bilen) ýanynda ugradylýan teswirnama bilen bilelikde berýär.

Göwnejaý ýagdaýda resmileşdirilmedik raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylary (gollaryň, möhürleriň ýa-da möhürçeleriň düşürýän yzlary bolmadyk, aýry-aýry setirler doldurylmadyk mahaly we

ş.m.) RÝNÝ bölümleri tarapyndan Geňeşlere resmileşdirmek üçin gaýtarylyp berilýär.

Göwnejaý ýagdaýda resmileşdirilen raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň birinji nusgalaryny üç iş gün möhletde gaýtarylyp berilmäge degişlidir.

257. RÝNÝ bölümleri (Geňeşler tarapyndan döwlet tarapyndan bellige alnan raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylaryny goşmak bilen) we welaýatlaryň, welaýat hukukly şäherleriň häkimlikleri her aýda raýat ýagdaýynyň namalarynyň bellige alnandygy hakyndaky hasabat sanawlaryny üç nusgada we berk hasabatdaky üňüleriň hereketi hakyndaky hem-de geçirilen hereketler üçin tutulyp alnan döwlet pajy we şahadatnamalar boýunça alnan ýygymlar hakyndaky hasabat sanawlaryny iki nusgada düzýär.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet belligine alnandygy, berk hasabatdaky üňüleriň hereketi, geçirilen hereketler üçin tutulyp alnan döwlet pajy we şahadatnamalar boýunça alnan ýygymlar hakynda hasabat sanawlarynyň birinji nusgalary soňraky aýyň birinden gijä galynman RÝNÝ bölümleri tarapyndan welaýat, welaýat hukukly şäher häkimliklerine berilýär.

Welaýat, welaýat hukukly şäher häkimlikleri tarapyndan raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet belligine alnandygy, berk hasabatdaky üňüleriň hereketi, geçirilen hereketler üçin tutulyp alnan döwlet pajy we şahadatnamalar boýunça alnan ýygymlar hakynda hasabat sanawlaryny jemläp, soňraky aýyň ikisinden gijä galman ýa-da Türkmenistanyň Adalat ministriliginiň talap etmegi boýunça, welaýat adalat bölümüniň üsti bilen, Aşgabat şäherinde bolsa, gönüden-göni Türkmenistanyň Adalat ministrigine iberilýär.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet belligine alnandygy hakynda, berk hasabatlylykdaky üňüleriň hereketi hakynda we geçirilen hereketler üçin tutulyp alnan döwlet pajy we şahadatnamalar boýunça alnan ýygymlar hakynda hasabat sanawlarynyň ikinji nusgasy RÝNÝ bölümünde galýar.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet belligine alynandygy hakynda hasabat sanawlarynyň üçünji nusgasy dogluş, nika baglaşmak, nikany bozmak we ölüm hakynda ýazgylarynyň (lukmançylyk edarasy tarapyndan berlen, ölüm faktyny tassyklaýan resminamalar bilen), şol sanda hem ölen diýlip ykrar edilen we bir ýyldan köp wagt mundan öň ölen adamlaryň ölümi hakynda we raýat ýagdaýynyň dikeldilen nama

ýazgylarynyň ikinji nusgalary bilen ýanyna goşulýan teswirnama bilen bilelikde ýerlerdäki hasabat we maglumatlar edaralaryna iberilýär.

258. Hasabat we maglumatlar döwlet edaralary tarapyndan işlenilip geçilen raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň ikinji nusgalary, şol edaralar tarapyndan ýazgylary alan aýyň soňyndan gelýän aýyň başyndan gijä galman, olar tarapyndan RÝNÝ Merkezi arhiwine berilýär.

259. RÝNÝ bölümleri tarapyndan perzentlige alynmagy, atalygyň anyklanylandygy, familiýanyň, adyň we atasynyň adynyň üýtgedilendigi hakynda nama ýazgylary ýanynda ugradylýan teswirnama bilen her çäryekde RÝNÝ Merkezi arhiwine iberilýär.

260. Türkmenistanyň diplomatik wekilhanalary ýa-da konsullyk edaralary her çäryekde raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet belligine alyandygy hakynda hasabat sanawlaryny we berk hasabatdaky şahadatnamalaryň hereketi hakynda hem-de geçirilen işler üçin tutulyp alnan ýygymlar hakynda hasabat sanawlaryny düzýärler.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet bellige alyandygy hakynda, berk hasabatdaky şahadatnamalaryň hereketi hakynda we geçirilen hereketler üçin tutulyp alnan ýygymlar hakynda hasabat sanawlary Türkmenistanyň Daşary işler ministriligine we degişli tertipde Türkmenistanyň Adalat ministriligine berilýär.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň döwlet belligine alynmagy hakynda, berk hasabatdaky şahadatnamalaryň hereketi hakynda we geçirilen hereketler üçin tutulyp alnan ýygymlar hakynda hasabat sanawynyň bir nusgasy Türkmenistanyň diplomatik wekilhanalary ýa-da konsullyk edaralarynda galýar.

**XVI. Nama kitaplarynyň we nama kitaplarynda geçirilen
ýazgylaryň esasynda berilýän raýat ýagdaýynyň
şahadatnamalarynyň ülnüleriniň hasabyny ýöretmek, olary
saklamak we olaryň harçlanylyşy barada hasabatlylyk**

261. Nama kitaplaryny jemleýän raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylary we geçirilýän ýazgylaryň esasynda berilýän raýat ýagdaýynyň şahadatnamalary berk hasabatlylykdaky resmi resminamalar bolup durýar. Olar degişli bir bitewi görnüşdäki ülnülerde düzülýär.

Şahadatnamalarynyň ülnüleri azyndan baş sany suw (gorag) nyşanlary bilen üpjün edilmelidir.

Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylary we şahadatnamalaryň ülnüleri döwlet býujetiniň hasabyna çaphana usulynda taýýarlanylýar.

262. Raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylary we şahadatnamalaryň ülnüleri berk hasabatlylykdaky resmi resminamalar bolup durýar, şonuň üçin hem olaryň hasabyny ýöretmek we saklamak olaryň ýitirmeginiň ýa-da ogurlanylmagynyň her hili mümkinçiligini aradan aýyryp guralmalydyr.

263. Ýetmezli ülnüler (gorag torunyň, çap edilen ýazgysynyň bolmazlygy ýa-da olara zeper ýetmegi, gaýtalanýan sanlarynyň bolmagy, gysyk harplar bilen ýazylmagy, ülnüleriň tapgyrlarynyň we sanlarynyň ýetmezçilik etmegi ýa-da laýyk gelmezligi we ş.m.) ýüze çykarylan mahaly delilnama düzülýär.

264. Raýat ýagdaýynyň şahadatnamalaryň ülnüleriniň hasabyny ýöretmek boýunça şu kitaplar ýöredilýär:

1) Türkmenistanyň Adalat ministrliginde - Raýat ýagdaýynyň şahadatnamalaryň ülnüleriniň berilmeginiň hasabyny ýöretmek boýunça kitap;

2) welaýatlaryň, welaýat hukukly şäherleriň häkimliklerinde - Raýat ýagdaýynyň şahadatnamalaryň ülnüleriniň giriş kitaby, Raýat ýagdaýynyň şahadatnamalaryň ülnüleriniň harçlanylyşynyň hasabyny ýöretmek boýunça kitaby;

3) RÝNÝ edaralarynda - Raýat ýagdaýynyň şahadatnamalaryň ülnüleriniň giriş kitaby, Raýat ýagdaýynyň şahadatnamalaryň ülnüleriniň harçlanylyşynyň hasabyny ýöretmek boýunça kitaby, Gaýtadan berilýän şahadatnamalaryň hasabyny ýöretmek we olary bermek boýunça giriş-çykyş kitaby;

4) RÝNÝ Merkezi arhiwinde - Raýat ýagdaýynyň şahadatnamalaryň ülnüleriniň giriş kitaby, Raýat ýagdaýynyň şahadatnamalaryň ülnüleriniň harçlanylyşynyň hasabyny ýöretmek boýunça kitaby, Raýat ýagdaýynyň şahadatnamalaryň hasabyny ýöretmek we olary bermek boýunça kitaby.

265. RÝNÝ bölümlerinde şahadatnamalaryň ülnüleri çykdajylar delilnamasy esasynda girdeji edilýär.

266. RÝNÝ bölümleri tarapyndan Geňeşlere şahadatnamalaryň ülnülerini goýbermek ülnüleriň harçlanylyşynyň hasabyny ýöretmek boýunça kitabynda gol çekdirilip aýlyk talap möçberinde geçirilýär.

267. Şahadatnamalaryň ülnüleri oň berlen şahadatnamalaryň ülnüleriniň harçlanylyşy hakynda delillendiriş resminamalarynyň berilmegi boýunça goýberilýär.

268. Geňeşler şahadatnamalaryň üňüleriniň harçlanylyşy hakynda raýat ýagdaýynyň namalarynyň ýazgylarynyň ikinji nusgalary bilen hasabat berýärler, şolar boýunça bolsa RÝNÝ bölümleri şahadatnamalaryň üňüleriniň harçlanylyşynyň hasabyny ýöretmek boýunça kitabynda şahadatnamalaryň üňülerini hasapdan çykarýarlar.

RÝNÝ bölümleri, RÝNÝ Merkezi arhiwi bellenilen görnüş boýunça her aýda şahadatnamalaryň üňüleriniň harçlanylyşy hakynda degişlilikde welaýatlaryň, welaýat hukukly şäherleriň häkimliklerine we Türkmenistanyň Adalat ministriligine hasabatly berýärler.

269. Şu Düzgünnamanyň 264-nji bölümünde görkezilen kitaplara girizilen her bir ýazgy degişli salgylanmalar bilen düzedilýär hem-de ýolbaşçynyň goly bilen güwä geçilmelidir we möhür bilen berkidilmelidir.

270. Kitaplar tikilmelidir, belgilenmelidir, möhür bilen berkidilmelidir hem-de olara RÝNÝ edarasynyň ýolbaşçysynyň goly bilen güwä geçilmelidir möhür bilen berkidilmelidir.

271. Şahadatnamalaryň üňüleri ýanmaýan ýa-da demir şkaflarda saklanylmalydyr. Işlenilmeýän wagty şahadatnamalaryň üňüleri saklanýan şkaflar möhürlenýär.

272. Şahadatnamalaryň üňüleriniň saklanylmagy üçin jogapkär wezipeli adamlar üňülere aralaşyp bilýär.

273. Düzedişleriň, üýtgetmeleriň we (ýa-da) goşmaçalaryň girizilmegi bilen baglanyşykly çalyşmak üçin tabşyrylan, ýatyrylan şahadatnamalar, şeýle hem zaýalanan, könelen we tapylan şahadatnamalar ýok edilmäge degişlidir.

Gaýtadan berilen, RÝNÝ bölümlerinden iberilen we bir ýylyň dowamynda raýatlar tarapyndan alynmadyk şahadatnamalar hem ýok edilmäge degişlidir.

274. Şahadatnamalaryň doldurylan mahaly zaýalanan üňi şahadatnamalaryň harçlanylyşy hakynda hasabat bilen bilelikde degişli adalat bölümüne, Aşgabat şäherinde bolsa – Aşgabat şäheriniň häkimliginiň RÝNÝ bölümüne iberilýär.

275. Şahadatnamalary ýok etmek degişlilikde welaýatlaryň adalat bölümleri, Aşgabat şäheriniň häkimliginiň RÝNÝ bölümi, RÝNÝ Merkezi arhiwi tarapyndan döredilýän topar tarapyndan delilnama boýunça ýylda azyndan bir gezek ýakmak arkaly ýa-da tehniki serişdeleri peýdalanyp geçirilýär.

Şahadatnamalary ýok etmek baradaky delilnama iki görnüşde düzülýär. Delilnama toparyň ýolbaşçysy we agzalary tarapyndan gol çekilmelidir we degişli edaranyň möhüri bilen berkidilmelidir.

Şahadatnamalary ýok etmek baradaky delilnama bir görnüşi ýok etmegi geçiren edarada galýar, beýleki görnüşi bolsa, Türkmenistanyň Adalat ministrigine iberilýär.

Diplomatik wekilhanalary ýa-da konsullyk edaralary tarapyndan bellenilen tertipde iberilen ýok edilmäge degişli bolan şahadatnamalar Türkmenistanyň Adalat ministrligi tarapyndan ýok edilmäge degişlidir.

276. Raýat ýagdaýynyň şahadatnamalarynyň ülnüleriniň ogurlanmagy ýüze çykarylan halatda, bu barada hut şol günüň özünde içeri işler edaralaryna habar berilýär. Bolup geçen waka we görülen çäreler hakynda welaýatlaryň, welaýat hukukly şaherleriň häkimliklerine we degişli adalat bölümleriň üsti bilen Türkmenistanyň Adalat ministrigine habar berilýär.

277. RÝNÝ edaralary Nama kitaplarynyň hasabyny ýöretmek, olary saklamak we olaryň harçlanylyşy barada hasabatlylygy ýöredýärler.

RÝNÝ edaralarynda we RÝNÝ Merkezi arhiwinde Nama kitaplarynyň hasabyny ýöretmek boýunça Nama kitaplarynyň giriş, Nama kitaplarynyň harçlanylyşynyň hasabyny ýöretmek boýunça kitaplary ýöredilýär.